

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ –ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΝΕΩΝ
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ»

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΕ ΕΛΛΗΝΕΣ ΤΗΣ
ΔΙΑΣΠΟΡΑΣ ΜΕΣΩ ΧΡΗΣΗΣ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ: ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΚΑΙ
ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ»

ΜΑΓΚΑΦΟΥΛΑ ΧΕΙΜΩΝΕΤΟΥ

ΡΟΔΟΣ , ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2020

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ – ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ
ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ»

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΜΑΓΚΑΦΟΥΛΑ ΧΕΙΜΩΝΕΤΟΥ

Α.Μ : 4132017048

*«Η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας σε Έλληνες της διασποράς μέσω της
χρήσης νέων τεχνολογιών: επισκόπηση και ανάλυση εφαρμογών»*

*«The teaching of Greek language to Greeks of diaspora through the use of new
technologies: overview and analysis of applications»*

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΚΑΖΟΥΛΛΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΣΚΟΥΡΤΟΥ ΕΛΕΝΗ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΣΟΦΟΣ ΑΛΙΒΙΖΟΣ

ΡΟΔΟΣ , ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2020

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ»

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας σε Έλληνες της διασποράς μέσω της χρήσης νέων τεχνολογιών: επισκόπηση και ανάλυση εφαρμογών

*

The teaching of Greek language to Greeks of diaspora through the use of new technologies: overview and analysis of applications

ΧΕΙΜΩΝΕΤΟΥ ΜΑΓΚΑΦΟΥΛΑ

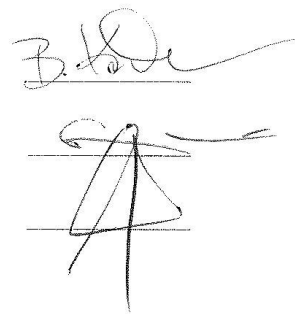
Επιβλέπων: Καζούλλη Βασιλεία, Καθηγήτρια ΠΤΔΕ Παν. Αιγαίου

Εγκρίθηκε από την τριμελή εξεταστική επιτροπή στις 28 Σεπτεμβρίου 2020

1. Καζούλλη Βασιλεία, Καθηγήτρια ΠΤΔΕ Παν. Αιγαίου

2. Σκούρτου Ελένη, Καθηγήτρια ΠΤΔΕ Παν. Αιγαίου

3. Σοφός Αλιβίζος, Καθηγητής ΠΤΔΕ Παν. Αιγαίου

ΡΟΔΟΣ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2020

Δηλώνω υπεύθυνα ότι είμαι συγγραφέας αυτής της πρωτότυπης μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας, ότι έχω αναφέρει τις όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε αυτές αναφέρονται ακριβώς είτε παραφρασμένες και ότι αυτή η εργασία προετοιμάστηκε από εμένα προσωπικά ειδικά για το συγκεκριμένο Π.Μ.Σ.

Μαγκαφούλα Χειμωνέτου

Ευχαριστίες

Ολοκληρώνοντας την παρούσα διπλωματική εργασία, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους όσοι συνέβαλαν στην εκπόνησή της.

Καθηγήτρια πανεπιστημίου Αιγαίου , Κα. Καζούλλη Βασιλεία.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη	9
Abstract	11
1.Εισαγωγή	12
2.Περιβάλλον έρευνας	14
2.1.Φορείς διδασκαλίας ελληνικής γλώσσας στη διασπορά.....	14
2.2 Διγλωσσία	15
3.Θεωρητικό πλαίσιο	21
3.1 Γλώσσα	21
3.2 Παιδαγωγικές προσεγγίσεις	25
3.2.1 Συμπεριφορισμός	25
3.2.1.1 Συμπεριφορισμός και ΤΠΕ	28
3.2.2 Γνωστικές θεωρίες μάθησης	29
3.2.2.1 Γνωστικές θεωρίες μάθησης και ΤΠΕ	32
3.2.3. Κοινωνικοπολιτισμικές θεωρίες μάθησης	33
3.2.3.1.Κοινωνικοπολιτισμικές θεωρίες μάθησης και ΤΠΕ.....	35
3.3 ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία	35
4.Μεθοδολογία έρευνας	41
5.Αποτελέσματα έρευνας	43
5.1 Ανασκόπηση και ανάλυση λογισμικών	43
5.1.1 Φιλολογσία	43
5.1.1.1 Φιλολογσία και παιδαγωγικές προσεγγίσεις	53
5.1.2 Ηλεκτρονικό περιβάλλον μάθησης ΕΔΙΑΜΜΕ	53
5.1.2.1 Ηλεκτρονικό περιβάλλον μάθησης ΕΔΙΑΜΜΕ και παιδαγωγικές προσεγγίσεις	57
5.1.3 Κοινότητες μάθησης εργαστηρίου ΕΔΙΑΜΜΕ	57
5.1.3.1 Κοινότητες μάθησης εργαστηρίου ΕΔΙΑΜΜΕ και παιδαγωγικές προσεγγίσεις	63
6.Συζήτηση	65
7.Βιβλιογραφία	70

Κατάλογος εικόνων

Εικόνα 5.1.	44
Εικόνα 5.2.....	44
Εικόνα 5.3.....	45
Εικόνα 5.4.....	46
Εικόνα 5.5.....	46
Εικόνα 5.6.....	47
Εικόνα 5.7.....	47
Εικόνα 5.8.....	48
Εικόνα 5.9.....	48
Εικόνα 5.10.....	49
Εικόνα 5.11.....	49
Εικόνα 5.12.....	49
Εικόνα 5.13.....	50
Εικόνα 5.14.....	50
Εικόνα 5.15.....	51
Εικόνα 5.16.....	52
Εικόνα 5.17.....	52

Κατάλογος πινάκων

Πίνακας 6.1.....	67
------------------	----

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εποχή μας χαρακτηρίζεται από την ραγδαία εξέλιξη των τεχνολογιών. Σε όλες τις δραστηριότητες τους οι άνθρωποι εφαρμόζουν κάποιου είδους τεχνολογία. Από τις καθημερινές επαφές και την μεταξύ τους επικοινωνία έως και την εκτέλεση δραστηριοτήτων σε επαγγελματικό και προσωπικό επίπεδο. Η σωστή χρήση των τεχνολογικών επιτευγμάτων μπορεί να εξασφαλίσει ένα καλύτερο επίπεδο ζωής. Το επίπεδο εξέλιξης της τεχνολογίας είναι τέτοιο ώστε το άτομο που δεν μπορεί να χειριστεί και να εφαρμόσει τα διάφορα προϊόντα τεχνολογίας, όπως απλές εφαρμογές ή λειτουργικά σύστημα, μπορεί να χαρακτηριστεί αναλφάβητο. Ο τομέας της εκπαίδευσης δεν θα μπορούσε να μείνει ανεπηρέαστος, σε μια εποχή όπου η τεχνολογία έχει κατακλύσει την καθημερινότητα των ανθρώπων όλων των ηλικιακών ομάδων. Η εκπαίδευση είναι κοινωνικά και πολιτισμικά προσδιορισμένη, γι' αυτό οι τεχνολογίες πλέον αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της παιδαγωγικής επιστήμης, της οποίας η πρόοδος συμπορεύεται με εκείνη των τεχνολογικών επιτευγμάτων. Στην παρούσα εργασία αναλύεται η εφαρμογή των τεχνολογιών για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στις κοινότητες των ομογενών στην διασπορά. Συγκεκριμένα περιγράφονται και αξιολογούνται εκτενέστερα οι εφαρμογές που χρησιμοποιούνται για την εκμάθηση της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας. Για την καλύτερη κατανόηση και ανάλυση του θέματος είναι απαραίτητο να συζητηθούν οι συνθήκες κάτω από τις οποίες διδάσκονται τα ελληνικά στις διάφορες κοινότητες ομογενών εκβαθύνοντας στις συνθήκες διδασκαλίας και τα κίνητρα των ομογενών για την εκμάθηση της γλώσσας. Οι ομογενείς με την πάροδο του χρόνου αλλά και ανάλογα με τους λόγους και τις συνθήκες μετανάστευσης έρχονται αντιμέτωποι με το φαινόμενο της διγλωσσίας. Καθίσταται δύσκολο να οριστεί τί είναι η διγλωσσία, παρ' όλα αυτά στην παρούσα εργασία δίνεται έμφαση στην ερμηνεία των όρων πρώτη και δεύτερη γλώσσα καθώς και στα είδη και τις μορφές διγλωσσίας. Τα ελληνικά στις κοινότητες των ομογενών διδάσκονται ως δεύτερη γλώσσα γιατί η γλώσσα της εκάστοτε χώρας υποδοχής αποτελεί και την επίσημη. Για τη διευκόλυνση της διδασκαλίας των ελληνικών χρησιμοποιείται ποικιλία από λογισμικά γλωσσομάθειας. Η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών λογισμικών βασίζεται στην αναγνώριση πολλών δεδομένων που σχετίζονται με τον σχεδιασμό ενός λογισμικού που σκοπό έχει να αποτελέσει αρωγό στην εκπαιδευτική διαδικασία. Δεδομένα που αφορούν τις θεωρίες μάθησης και τα φιλοσοφικά ρεύματα, τα μοντέλα διδασκαλίας αλλά και τις προϋποθέσεις που

καθιστούν ένα λογισμικό εκπαιδευτικό. Το κάθε ένα από τα παραπάνω δεδομένα αναλύονται διεξοδικά ώστε να διαμορφωθεί ο πίνακας αξιολόγησης των λογισμικών.

ABSTRACT

Our age is characterized by the rapid evolution of technologies. In all their activities, people apply some kind of technology. From the daily contacts and the communication between them to the execution of activities on professional and personal level. Proper use of technological advances can ensure a better standard of living. The level of technology development is such that the person who cannot handle and apply various technology products, such as simple applications or operating systems, can be described as illiterate. The field of education could not remain unaffected, at a time when technology has flooded the daily lives of people of all ages. Education is socially and culturally defined, which is why technologies are now an integral part of pedagogical science, whose progress goes hand in hand with that of technological achievements. This paper analyzes the application of technologies for the teaching of the Greek language in the communities of expatriates in the Diaspora. Specifically, the applications used for learning Greek as a second language are described and evaluated in more detail. For a better understanding and analysis of the subject it is necessary to discuss the conditions under which Greek is taught in the various communities of expatriates, deepening the teaching conditions and the motivations of expatriates to learn the language. Expatriates over time but also depending on the reasons and conditions of migration come face to face with the phenomenon of bilingualism. It becomes difficult to define what bilingualism is, however in this paper emphasis is placed on the interpretation of the terms first and second language as well as on the types and forms of bilingualism. Greek is taught as a second language in the communities of the expatriates because the language of each host country is the official language. A variety of language learning software is used to facilitate the teaching of Greek. The evaluation of educational software is based on the recognition of a lot of details related to the design of a software that aims to be helpful in the educational process. Details concerning learning theories and philosophical currents, teaching models and the conditions that make a software teacher. Each of the above details are analyzed in detail to form the software evaluation table.

1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ελλάδα είναι μια χώρα στενά συνδεδεμένη με την μετανάστευση. Οι Έλληνες από τα παλαιότερα χρόνια αναγκάστηκαν λόγω διωγμών και οξυμένων πολιτικών καταστάσεων να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους και να μεταναστεύσουν σε χώρες του εξωτερικού. Πάνω από 4.000.000 Έλληνες βρίσκονται σε πάνω από 140 διαφορετικές χώρες σε όλο τον πλανήτη(Δαμανάκης 2001).Οι δύσκολες κοινωνικό-οικονομικές συνθήκες που επικρατούσαν στην χώρα άλλοτε πιο έντονες και άλλοτε λιγότερο , μέχρι και σήμερα ώθησαν πολλούς Έλληνες να μεταβούν στο εξωτερικό. Νέο κύμα μετανάστευσης παρατηρείται τα τελευταία χρόνια λόγω της οικονομικής κρίσης της Ελλάδας. Τελειόφοιτοι σχολών στην Ελλάδα καταφεύγουν στο εξωτερικό αναζητώντας εργασία , αλλά και οικογένειες απόγονων μεταναστών φεύγουν από την χώρα, αναζητώντας καλύτερες συνθήκες ζωής. Οι Έλληνες της διασποράς παρουσιάζουν έντονα το ενδιαφέρον τους να διατηρήσουν την γλώσσα καταγωγής τους και να την μεταδώσουν στις επόμενες γενιές. Επιθυμούν να διατηρήσουν και να ενισχύσουν την εθνική τους ταυτότητα αλλά και να μάθουν τον πολιτισμό και την ιστορία του τόπου τους. Το ζήτημα αυτό έχει απασχολήσει ιδιαίτερα τους ομογενείς αλλά και όσους ασχολούνται με τα εκπαιδευτικά ζητήματα. Η ελληνική γλώσσα διδάσκεται ως δευτέρα γλώσσα. Οι εκπαιδευτικοί καλούνται να προσαρμόσουν την διδασκαλία τους σύμφωνα τις ανάγκες και τις απαιτήσεις της διασποράς που σε κάθε περιοχή και κοινότητα είναι διαφορετικές. Το ελληνικό κράτος συμβάλλει στην διατήρηση και την μετάδοση του ελληνικού πνεύματος αποσπώντας εκπαιδευτικούς στο εξωτερικό αλλά και δημιουργώντας και παράγοντας εκπαιδευτικό υλικό που αποστέλλει στις κοινότητες της ομογένειας. Κύριο χαρακτηριστικό της ελληνικής διασποράς είναι οι ποικίλες καταστάσεις και οι διαφορετικές κοινωνικές και πολιτισμικές συνθήκες που επικρατούν σε κάθε περιοχή. Στην ελληνική διασπορά η κατάκτηση της ελληνικής γλώσσας είναι το κλειδί για την διατήρηση της ελληνικής ταυτότητας και του πολιτισμού. Είναι το μέσο σύνδεσης με τη χώρα καταγωγής, με τις ελληνικές αξίες, παραδόσεις και έθιμα. Γνωρίζοντας τη γλώσσα τους, οι Έλληνες της διασποράς αισθάνονται να μη είναι αποκομμένοι από την χώρα τους. Επίπλέον, η γνώση και ο σεβασμός απέναντι στην γλώσσα καταγωγής των μεταναστών τους καθιστά έτοιμους να κατανοήσουν και να μάθουν καλύτερα την γλώσσα στην χώρα υποδοχής. Στοιχεία από τη μία γλώσσα βοηθούν στην κατανόηση την άλλης. Για την διδασκαλία της, χρησιμοποιείται ως επί το πλείστον διδακτικό υλικό που

διαμορφώνεται και αποστέλλεται από του υπουργείο παιδείας. Στις μέρες μας , όπου η τεχνολογία, και όλα της τα παράγωγα έχουν εισχωρήσει στις ζωές όλων των ανθρώπων παγκοσμίως, δεν θα ήταν λογικό ο τομέας της εκπαίδευσης να μείνει ανεπηρέαστος. Παράλληλα με το υλικό που χρησιμοποιείται για την διδασκαλία των ελληνικής γλώσσας, αξιοποιούνται και εκπαιδευτικά λογισμικά τα οποία διαμορφώνονται και σχεδιάζονται γι' αυτό το σκοπό. Πως είναι όμως διαμορφωμένα και σχεδιασμένα τα λογισμικά αυτά , ώστε να ενταχθούν στην εκπαιδευτική διαδικασία; Υπάρχει σύνδεση των λογισμικών με παιδαγωγικές προσεγγίσεις ή και συνδυασμό αυτών; Αυτά τα ερωτήματα αποτελούν τον βασικό άξονα της παρούσας εργασίας , και γι' αυτό το λόγο πραγματοποιείται ανάλυση και ανασκόπηση συγκεκριμένων λογισμικών ώστε να εξαχθούν τα ανάλογα συμπεράσματα.

2. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΕΡΕΥΝΑΣ

2.1 ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΤΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑ

Οι ανάγκες της ελληνικής διασποράς όσον αφορά την διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας είναι τελείως διαφορετικές από ότι στα ελληνικά σχολεία. Σε κάθε χώρα κρίνεται απαραίτητο να διαμορφώνεται διαφορετικό πρόγραμμα σπουδών διδασκαλίας των ελληνικών προσαρμοσμένο με το καλύτερο δυνατό τρόπο στις απαιτήσεις και ανάγκες των μαθητών κάθε κοινότητας. Η ελληνική γλώσσα σε αντίθεση με την Ελλάδα, στην διασπορά δεν διδάσκεται μόνο στα πλαίσια του σχολείου. Σε κάθε χώρα οι συνθήκες οργάνωσης της διδασκαλίας των ελληνικών είναι διαφορετικές. Εξαρτώνται από τον φορέα ο οποίος είναι υπεύθυνος, την εκπαιδευτική πολιτική κάθε χώρας υποδοχής αλλά και του ελληνικού κράτους και την γενικότερη παρουσία του ελληνικού στοιχείου στην περιοχή. Οι βασικοί φορείς ελληνογλωσσικής εκπαίδευσης μπορεί να είναι είτε οι υπηρεσίες της χώρας υποδοχής, ή οι υπηρεσίες της χώρας προέλευσης είτε η κοινότητα των Ελλήνων και η εκκλησία. Από το 1997 έως και σήμερα το ελληνικό κράτος εκμεταλλεύεται ευρωπαϊκούς πόρους για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών αλλά κυρίως για την παραγωγή έντυπου αλλά ψηφιακού μαθησιακού υλικού που θα ανταποκρίνεται στην ανάγκη των ομογενών να έρθουν σε επαφή την γλώσσα την ιστορία και τον πολιτισμό της Ελλάδας. Το 2011 ψηφίστηκε σχετικός νόμος (4027) σύμφωνα με τον οποίο οι σύλλογοι γονέων και κηδεμόνων μπορούν να οργανώνουν και να παραδίδουν την ελληνική γλώσσα σε τμήματα ελληνικής γλώσσας (ΤΕΓ). Οι Έλληνες εκτείνονται σε χώρες όλου του κόσμου με διαφορετική οργάνωση η κάθε μια. Στις περισσότερες χώρες ο βασικός φορέας εκπαίδευσης είναι η κοινότητα και η εκκλησία, καθώς το ελληνικό κράτος δεν μπορεί να παρέμβει στις υπηρεσίες κάθε άλλης χώρας. Εξάιρεση αποτελεί η Γερμανία όπου η εκπαίδευση χρηματοδοτείται και εποπτεύεται είτε από την Γερμανία αλλά και από το ελληνικό κράτος. Ακόμα στην Γερμανία υπάρχουν τα αμιγώς ελληνικά σχολεία τα οποία ακολουθούν το ελληνικό αναλυτικό πρόγραμμα και προετοιμάζουν ουσιαστικά τους μαθητές για την εισαγωγή τους στα ελληνικά ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα (ΑΕΙ). Αυτού του είδους τα σχολεία θυμίζουν τα σχολεία των ευρωπαϊκών χωρών στα οποία διδάσκονται μαθήματα σε πολλές ευρωπαϊκές γλώσσες όπως και τα ελληνικά,

στοχεύοντας να προετοιμάσουν τα άτομα να εργαστούν στην ευρωπαϊκή ένωση (Χατζηδάκη, 2015). Επίσης στην Αλβανία η αναγνωρισμένη ελληνική μειονότητα διατηρεί το δικό της ελληνικό σχολείο με την χρηματοδότηση του αλβανικού κράτους (Βούρη & Καψάλη, 2003). Σε άλλες χώρες όπως εκείνες της Πρώην Σοβιετικής Ένωσης (Αρμενία, Γεωργία, Ουκρανία, Ρωσία) αλλά και την Αυστραλία τα ελληνικά αποτελούν προαιρετικό μάθημα που οι μαθητές ανεξαρτήτως εθνικότητας μπορούν να επιλέξουν (Δαμανάκης, 2007). Στις περισσότερες χώρες λειτουργούν ΤΕΓ που την ευθύνη λειτουργίας τους κατέχει η ενορία της κοινότητας. Τα περισσότερα λειτουργούν κατά τις απογευματινές ώρες ή και τα πρωινά του Σαββάτου. Επιπλέον σε πολλές μεγαλουπόλεις όπως στην Νέα Υόρκη, το Σικάγο, το Μόντρεαλ, τις Βρυξέλλες, τη Μελβούρνη και το Βερολίνο λειτουργούν σχολεία με δίδακτρα που είναι αμιγώς ελληνικά ή και μεικτά.

2.2 ΔΙΓΛΩΣΣΙΑ

Το φαινόμενο που προκύπτει από την εκμάθηση δύο και παραπάνω γλωσσών, ονομάζεται διγλωσσία και συναντάται στο μεγαλύτερο ποσοστό των Ελλήνων ομογενών. Αξίζει να αναλυθεί καθώς η διγλωσσία επηρεάζει τον τρόπο εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας. Στην πλειονότητα τους, οι μαθητές είναι Έλληνες δεύτερης και τρίτης γενιάς, οι οποίοι έρχονται από μικρή ηλικία σε επαφή με περισσότερες από μία γλώσσες.

Η διγλωσσία είναι προϊόν της θέλησης των ατόμων για αλληλεπίδραση και επικοινωνία. Οι συνεχείς μετακινήσεις των ανθρώπων σε όλο τον κόσμο για οικονομικούς, επαγγελματικούς ή και πολιτικούς λόγους καθιστά τα περισσότερα κράτη πολύγλωσσα. Με βάση πρόσφατες έρευνες, οι αναγνωρισμένες γλώσσες του πλανήτη ανέρχονται στις 6.900 ενώ τα κράτη μόνο 200 (Lewis, 2009). Γεγονός που σημαίνει ότι σε κάθε χώρα οι γλώσσες που χρησιμοποιούνται είναι περισσότερες από τουλάχιστον δύο. Η επαφή των διαφόρων γλωσσών, σημαίνει ταυτόχρονα και επαφή διαφορετικών πολιτισμών. Το ζήτημα της διγλωσσίας έχει απασχολήσει πολλούς επιστημονικούς κλάδους, την κοινωνιολογία, την παιδαγωγική, την ψυχολογία, την γλωσσολογία. Καθεμία έρευνά την διγλωσσία από την δική της οπτική και αναζητά τις διαφορετικές της επιπτώσεις. Στην συγκεκριμένη εργασία, τα θέμα της διγλωσσίας μας απασχολεί ιδιαίτερα καθώς τα παιδιά των μεταναστών γίνονται δίγλωσσα. Στην

καθημερινότητα τους έρχονται σε επαφή με δύο ή και περισσότερες γλώσσες. Στο σχολείο διδάσκονται ως επί το πλείστον την γλώσσα της χώρας υποδοχής, και με εκείνη δραστηριοποιούνται καθημερινά στην κοινωνία αλλά παράλληλα η επικοινωνία με την οικογένεια, την μεταναστευτική κοινότητα γίνεται στην γλώσσα καταγωγής. Οι γλώσσες εναλλάσσονται ανάλογα την περίσταση, το χώρο και τους συνομιλητές (Κούρτη & Καζούλλη, 2000).

I. Ορισμοί διγλωσσίας

Ποικίλοι ορισμοί έχουν καταγραφεί, άλλοι προϋποθέτουν την τέλεια γνώση δύο ή περισσότερων γλωσσών και άλλοι δεν εμπεριέχουν καθόλου το επίπεδο γλωσσομάθειας. Ακόμα, υπάρχουν και εκείνοι που δίνουν περισσότερη βαρύτητα στο πολιτισμικό υπόβαθρο των γλωσσών. Συγκεκριμένα, ο Weinreich το 1953 όρισε ως διγλωσσία την ικανότητα ενός ατόμου να διαχειρίζεται με την ίδια ευκολία δύο ή περισσότερες γλώσσες και να προσαρμόζεται ανάλογα σε κάθε επικοινωνιακή ανάγκη. Από την άλλη ο Bloomfield το 1933 υποστήριξε ότι διγλωσσία προκύπτει όταν ένα άτομο γνωρίζει τόσο καλά δύο γλώσσες, σε βαθμό τελειότητας ώστε δεν μπορείς να το διακρίνεις από τους φυσικούς ομιλητές της. Βέβαια ο παραπάνω ορισμός αμφισβητήθηκε καθώς η γλώσσα δεν είναι κάτι σταθερό αλλά εξελίσσεται. Έτσι η τέλεια γνώση της δεν μπορεί να καταστεί εφικτή. Ένας επιπλέον ορισμός είναι εκείνος που διατύπωσε ο Haugen το 1956, σύμφωνα με τον οποίο διγλωσσία καλείται η ικανότητα του ατόμου να μπορεί να εκφωνεί φράσεις σε δύο γλώσσες με νόημα, ενώ ο Macnamara το 1970, καθορίζει ως διγλωσσία την κατοχή έστω και μίας από τις τέσσερις γλωσσικές δεξιότητες (ανάγνωση, κατανόηση, γραφή, παραγωγή) σε δύο ή και περισσότερες γλώσσες. Αξιοσημείωτη είναι η ερμηνεία της διγλωσσίας του Van Overbeke το 1972, ο οποίος ξεφεύγει από τα γλωσσικά στοιχεία και δίνει έμφασή στην επικοινωνία. Διγλωσσία ορίζει την επαφή δύο ή περισσότερων κόσμων και γλωσσικών συστημάτων. Ο συγκεκριμένος ορισμός έχει ιδιαίτερη σημασία καθώς φανερώνει και τον πολιτισμικό πλούτο που εμπεριέχει μία γλώσσα. Η Επικοινωνία δύο ή περισσότερων ατόμων με διαφορετική γλώσσα καταγωγής, φέρνει σε επαφή και αλληλεπίδραση διαφορετικές κουλτούρες και αξίες. Τέλος ο ορισμός εκείνος που εμπεριέχει τα περισσότερα στοιχεία όλων των υπολοίπων είναι εκείνος που διατύπωσαν οι Brutt - Griffer & Varghese το 2004. Η διγλωσσία αποτελεί έναν

ενδιάμεσο χώρο, ως δύο ξεχωριστές γλώσσες. Αυτός ο χώρος είναι σημείο συνάντησης όχι μόνο γλωσσών αλλά και κουλτούρας.

Η διγλωσσία εμπεριέχει πολλές διαφορετικές διαστάσεις και εφοδιάζει το άτομο με πολλές επικοινωνιακές δυνατότητες. Καθώς η διγλωσσία βρίσκεται σε διαρκή εξέλιξη, ένα άτομο μπορεί ενώ στα αρχικά στάδια της ζωής του να είναι δίγλωσσο με την πάροδο του χρόνου να πάψει να χρησιμοποιεί κάποια από τις γλώσσες και να καταστεί μονόγλωσσο. Αυτό όμως μπορεί να λειτουργήσει και αντίστροφα, δηλαδή ένα άτομο μονόγλωσσο να γίνει δίγλωσσο όταν ζει σε ένα δίγλωσσο γνωστικό περιβάλλον. Τα δίγλωσσα άτομα δε καλούνται να επιλέξουν ανάμεσα σε διαφορετικές γλώσσες και επικοινωνιακούς κώδικες (Heller, 1995). Συνήθως σε δίγλωσσα περιβάλλοντα κάποια γλώσσα υπερισχύει της άλλης. Αυτό εξαρτάται από τις κοινωνικές επιρροές και τους προσωπικούς παράγοντες. Σύμφωνα με την Τσοκαλίδου το δίγλωσσο άτομο δεν είναι το άθροισμα δύο μονόγλωσσων αλλά αποτελεί μονάδα που διαμορφώνεται με τα δικά της ιδιαίτερα γλωσσικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά (Τσοκαλίδου, 2012).

II. Είδη και μορφές διγλωσσίας

Η διγλωσσία όπως προαναφέρθηκε είναι ένα περίπλοκο και σύνθετο φαινόμενο. Η κατηγοριοποίηση των ειδών - μορφών της διευκολύνει την κατανόηση της. Οι μορφές και τα είδη της διαμορφώνονται με βάση γλωσσικούς και κοινωνικούς παράγοντες. Η κατηγοριοποίηση πραγματοποιείται με βάση εκείνη που προτείνει η Ρούλα Τσοκαλίδου στο βιβλίο της *Χώρος για δυο. Θέματα διγλωσσίας και εκπαίδευσης* (2012). Οι γλωσσικοί παράγοντες εμπεριέχουν στοιχεία όπως το πότε έρχεται το άτομο σε επαφή με τις δύο γλώσσες, τον τρόπο αλλά και το επίπεδο εκμάθησης των γλωσσών. Λαμβάνοντας υπόψη αυτούς τους παράγοντες προκύπτουν δέκα κατηγορίες.

- Ταυτόχρονη και διαδοχική

Στην ταυτόχρονη διγλωσσία το άτομο μαθαίνει και έρχεται σε επαφή με τις δύο γλώσσες από τα πρώτα στάδια της ζωής του. Μεγαλώνει με τις δύο γλώσσες ταυτόχρονα είτε γιατί αυτές μπορεί να συνυπάρχουν στην οικογένεια είτε γιατί το ευρύτερο περιβάλλον του ατόμου είναι δίγλωσσο. (περιπτώσεις μεταναστευτικών οικογενειών). Βασικό χαρακτηριστικό είναι ότι το άτομο δεν διαχωρίζει τις δύο γλώσσες. Στο πρώτο στάδιο (έως 2 ετών) το παιδί έχει διαμορφώσει ένα γλωσσικό σύστημα μεικτό με στοιχεία και λέξεις από τις δύο γλώσσες. Τις χρησιμοποιεί τυχαία χωρίς να μπορεί να τις διαχωρίσει. Αργότερα

(2-3 ετών) αρχίζει να σχηματίζει τα σημασιολογικά συστήματα. Φτιάχνουν διαφορετικά λεξιλόγια για τις δύο γλώσσες χρησιμοποιούν όμως ακόμα ενιαίο γραμματικό σύστημα. Τέλος (μετά το 3^ο έτος) το άτομο μπορεί να διαχωρίσει το γραμματικό και το λεξιλογικό σύστημα των δύο γλωσσών. Μπορεί να κατανοήσει πότε και με ποιον θα επικοινωνεί σε ποια γλώσσα ώστε να γίνεται κατανοητό. Η διαδοχική διγλωσσία από την άλλη προκύπτει όταν το άτομο έχει κατακτήσει την μία γλώσσα και έπειτα έρχεται σε επαφή με την δεύτερη. Αυτό προκύπτει είτε κατόπιν διδασκαλίας είτε από το ευρύτερο περιβάλλον σχολείο, φίλοι, ΜΜΕ). Κλασική είναι η περίπτωση των παιδιών των μεταναστών. Που έχουν ήδη μάθει μια γλώσσα και μεταβαίνοντας σε άλλη χώρα τους επιβάλλεται στο σχολικό αλλά και γενικότερα στο κοινωνικό περιβάλλον η γλώσσα της χώρας υποδοχής.

- Πρώιμη και όψιμη

Πρώιμη μπορεί να είναι ή ταυτόχρονη ή διαδοχική και αφορά τα παιδιά που από μικρή ηλικία έρχονται σε επαφή με δύο γλώσσες και μεγαλώνουν με αυτές είτε γιατί χρησιμοποιούνται στο οικογενειακό περιβάλλον είτε γιατί έρχονται σε επαφή με αυτές στο σχολείο και ευρύτερο κοινωνικό κύκλο τους. Η όψιμη αναφέρεται σε μεγαλύτερες ηλικίες παιδιών ή και ενήλικες που έρχονται σε επαφή με την δεύτερη αργότερα είτε στο σχολικό περιβάλλον και στα φροντιστήρια είτε λόγω μετανάστευσης.

- Συντονισμένη και Σύνθετη

Στην συντονισμένη μορφή το άτομο έχει αναπτύξει δύο διαφορετικά σημασιολογικά και γραμματικά συστήματα για κάθε γλώσσα. Για κάθε αντικείμενο και κατάσταση έχει δύο διαφορετικά νοήματα. Στην σύνθετη το άτομο αναπτύσσει ένα εσωτερικό σύστημα το οποίο έχει συνδέσει με διαφορετικά σύμβολα για κάθε γλώσσα.

- Ισοβαρής και ανισοβαρής

Ένα ισοβαρές δίγλωσσο άτομο έχει κατακτήσει και τις δύο γλώσσες σε τέτοιο βαθμό που μπορεί να τις χρησιμοποιήσει με την ίδια ευκολία. Εναλλάσσει τις γλώσσες ανάλογα με την περίσταση. Συνήθως αυτό συμβαίνει όταν το άτομο έχει έρθει σε επαφή με τις γλώσσες από πολύ μικρή ηλικία. Στην ανισοβαρή

διγλωσσία το άτομο έχει κατακτήσει και τις δύο γλώσσες όμως ο βαθμός επάρκειας στην μία είναι πολύ μεγαλύτερος από την άλλη.

- Παθητική και Δυναμική

Κατά την παθητική διγλωσσία τα άτομα μπορούν να κατανοήσουν μία δεύτερη γλώσσα όμως δεν μπορούν να παράγουν προφορικό η γραπτό λόγο. Σε αντίθεση με την δυναμική στην οποία τα άτομα έχουν κατακτήσει όλες τις γλωσσικές δεξιότητες στην δεύτερη γλώσσα (ακρόαση, ομιλία, ανάγνωση, γραφή).

Με βάση τους κοινωνικούς παράγοντες διακρίνονται τέσσερις κατηγορίες.

- Προσθετική και αφαιρετική

Η προσθετική διγλωσσία προκύπτει όταν ένα άτομο γνωρίζει μια γλώσσα και κατά τη διάρκεια της ζωής του έρχεται σε επαφή και μαθαίνει και μία δεύτερη. Σε αυτήν την περίπτωση οι δύο γλώσσες εξελίσσονται παράλληλα χωρίς να υπάρχουν αρνητικές επιρροές από την μία στην άλλη. Οι δύο γλώσσες είναι το ίδιο σημαντικές και σεβαστές. Υπάρχει αλληλεπίδραση μεταξύ τους αλλά μεταφορά στοιχείων γλωσσικών αλλά και πολιτισμικών. Το άτομο επηρεάζεται θετικά αφού αναπτύσσει τις νοητικές, κοινωνικές και συναισθηματικές του ικανότητες. Στην αφαιρετική διγλωσσία το παιδί αναγκάζεται να αποκοπεί από την πρώτη του γλώσσα και του επιβάλλεται η γνώση μιας δεύτερης. Μόνο αρνητικές συνέπειες θα μπορούσε να επιφέρει στο άτομο μια τέτοια κατάσταση. Η διαδικασία μάθησης της δεύτερης επιβραδύνεται αλλά παράλληλα επηρεάζεται αρνητικά και ψυχολογικά αφού αποκόπτεται το πολιτισμικό υπόβαθρο της πρώτης του γλώσσας, τις προγενέστερες γνώσεις και εμπειρίες του, που αγνοούνται.

- Διγλωσσία της Ελίτ

Σε αυτήν την κατηγορία τα άτομα μαθαίνουν την δεύτερη γλώσσα γιατί αποτελεί εφόδιο για την επαγγελματική τους ζωή. Κατακτάται από προσωπική επιλογή (Skutnabb-Kangas, 1981) και συνήθως με αυτό τον τρόπο το άτομο φανερώνει την μόρφωση και τον πολιτισμό του.

- Αφανής διγλωσσία

Ο όρος αφαιρετική διγλωσσία έχει προταθεί για να χαρακτηρίσει την κατάσταση που επικρατεί τα τελευταία χρόνια στα ελληνικά σχολεία. Η

ελληνική γλώσσα κυριαρχεί των άλλων γλωσσών οι οποίες παραγκωνίζονται και δεν αξιοποιούνται. Η διγλωσσία παραμένει αφανής με αποτέλεσμα να αγνοείται ο πολιτισμικός πλούτος του κάθε ατόμου.

Η πρώτη και η δεύτερη γλώσσα ενός ατόμου

Κατά την αναφορά στα είδη και τις μορφές που λαμβάνει η διγλωσσία έγινε αναφορά στην πρώτη και δεύτερη γλώσσα του ατόμου. Απαραίτητο κρίνεται να αναλυθούν οι όροι αυτοί. Όπως έχει προαναφερθεί η γλώσσα δεν είναι μια έννοια στατική αλλά εξελίσσεται, όπως και ότι κάποια άτομα κατά τη διάρκεια της ζωής τους χρησιμοποιούν μια ή και περισσότερες γλώσσες, κάποιες περισσότερο και κάποιες λιγότερο. Αξίζει λοιπόν να αναφερθούν τα κριτήρια εκείνα που καθορίζουν την πρώτη γλώσσα του ατόμου. Σύμφωνα με τη ερευνήτρια Skutnabb-Kangas (1981) τα κριτήρια αυτά καθορίζονται με βάση το χρόνο, την λειτουργία, την ικανότητα, τη στάση απέναντι στην γλώσσα και τον αυτοματισμό. Αντίστοιχα πρώτη γλώσσα είναι εκείνη η οποία το άτομο κατακτά πρώτη. Όσον αφορά την λειτουργία και την ικανότητα πρώτη θεωρείται η γλώσσα που το άτομο χρησιμοποιεί περισσότερο στην καθημερινότητα του αλλά και εκείνη που μπορεί να χειρίζεται καλύτερα. Επιπλέον σημαντικό στοιχείο είναι ταύτιση. Η γλώσσα με την οποία νιώθει καλύτερα το άτομο αλλά και η γλώσσα με την οποία έχει ταυτίσει το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον το άτομο. Τέλος πρώτη γλώσσα καθίσταται εκείνη με την οποία το άτομο σκέφτεται, ονειρεύεται, επεξεργάζεται μαθηματικές πληροφορίες και συλλογισμούς. Πολλές φορές όταν αξιολογείται μία γλώσσα με βάση τα παραπάνω κριτήρια αυτά δε συμπίπτουν μεταξύ τους. Είναι λογικό ακόλουθο καθώς η επαφή των γλωσσών είναι μία πολύ σύνθετη διαδικασία. Η καταστάσεις αλλάζουν καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής κάθε ατόμου οπότε αλλάζει και η χρήση των γλωσσών. Δεύτερη γλώσσα θεωρείται εκείνη η οποία μαθαίνεται δεύτερη. Η κατάκτηση της πραγματοποιείται αφού έχει πρώτα κατακτήσει το άτομο μία άλλη. Οι όροι πρώτη και δεύτερη χρησιμοποιούνται κυρίως για να καθορίσουν την σειρά και το χρόνο εκμάθησης της γλώσσας, όμως η λειτουργία τους αλλάζει με την πάροδο του χρόνου. Είναι ιδιαίτερα δύσκολο να προσδιορίζεις το ποια είναι η πρώτη και ποια η δεύτερη. Καθώς αλλάζει η θέση τους με βάση τις οικογενειακές, κοινωνικές, ατομικές συνθήκες (Μπέλλα, 2007).

3. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

3.1 Γλώσσα

Η γλώσσα καταγωγής των μεταναστών, η ελληνική, έρχεται καθημερινά σε σύγκρουση με την ισχυρή, την γλώσσα στην χώρα υποδοχής. Η επαφή των γλωσσών αλλά και των ανθρώπων επηρεάζεται και μεταβάλλεται καθημερινά από τις συνθήκες και τις εκάστοτε ανάγκες της κάθε κοινωνίας (Grosjean, 1982). Η πορεία που μπορεί να ακολουθήσει η γλώσσα καταγωγής είναι διττή: μπορεί είτε να διατηρηθεί είτε να μετατοπιστεί. Όταν αναφερόμαστε σε γλωσσική μετατόπιση εννοούμε την σταδιακή εγκατάλειψη της γλώσσας καταγωγής, είτε γιατί δεν χρησιμοποιείται πια και δεν μεταδίδεται από γενιά σε γενιά είτε γιατί οι συνθήκες δεν την ευνόησαν (Myers-Scotton, 2002). Όσον αφορά την γλωσσική διατήρηση πρόκειται για την βαθιά επιθυμία και την ανάγκη των μεταναστών να διατηρήσουν ζωντανή την πολιτισμική τους κληρονομιά. Πρόκειται για το φαινόμενο της αναβίωσης. Οι Έλληνες διατηρούν και χρησιμοποιούν την γλώσσα καταγωγής τους στους διαλόγους με το οικογενειακό περιβάλλον, σε συλλόγους, στις κοινότητες αλλά και στο στενό φιλικό κύκλο. Στην διασπορά είναι δύσκολο τα άτομα να αποκτήσουν την ακαδημαϊκή γλωσσική ικανότητα γιατί δεν χρησιμοποιείται η γλώσσα με το ίδιο τρόπο και με την ίδια συχνότητα αφού επίσημη γλώσσα είναι εκείνη της χώρας υποδοχής (Δαμανάκης, 2005). Όσο μεγάλη και να είναι η επιθυμία του ατόμου και της οικογένειας για την γλωσσική διατήρηση βασικό στοιχείο αποτελεί η τακτική που χρησιμοποιείται στο σχολικό περιβάλλον και τι σχέση έχει δημιουργήσει η οικογένεια με αυτό, εάν προωθείται το ελληνικό στοιχείο (Τσακαλίδου, Γκαϊνταρτζή, Μάρκου, 2012). Η οικογένεια και ο στενός κύκλος επηρεάζει τις επιλογές και τις στάσεις του ατόμου. Η γλώσσα αποτελεί ίσως το πιο σημαντικό στοιχείο της προσωπικής ταυτότητας. Είναι το βασικό μέσο επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης με την κοινωνία και τους συνανθρώπους μας (Fishman, 1989 στο Τσοκαλίδου, 2012). Η γλώσσα συνδέεται άμεσα με την ταυτότητα του ατόμου. Η ταυτότητα του καθενός είναι εκείνο το στοιχείο που τον καθιστά μη ταυτόσημο με κανέναν άλλο (Μααλούφ, 1999). Η ταυτότητα διαμορφώνεται με στοιχεία πέραν εκείνων που γράφονται στα νόμιμα έγγραφα. Καθορίζεται από τις πολιτικές ή θρησκευτικές πεποιθήσεις, την οικογένεια ακόμα και τις ερωτικές προτιμήσεις. Οι αξίες, οι απόψεις για τα καθημερινά ζητήματα, τα προβλήματα διαμορφώνουν την ταυτότητα του κάθε ατόμου. Καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του ανθρώπου οι ανάγκες του και οι προτεραιότητες του αλλάζουν. Κάτι που θεωρεί και

αντιμετωπίζει ως σπουδαίο πιθανόν μετά να θεωρηθεί ασήμαντο. Η κοινωνία, μας ωθεί να διεκδικούμε και να αποκτούμε συνεχώς νέα στοιχεία που εμπλουτίζουν την ταυτότητα μας. Η ταυτότητα μας συντίθεται από τον κάθετο και τον οριζόντιο άξονα. Ο κάθετος είναι εκείνος που σχετίζεται με το παρελθόν, τους προγόνους, την διαχρονικότητα και μας συνδέει με την καταγωγή ενώ ο οριζόντιος είναι εκείνος που σχετίζεται με τη σύγχρονη ζωή, με τον τρόπο με τον οποίο αλληλοεπιδρούμε και χτίζουμε τις σχέσεις μας. Σκοπός είναι κάθε φορά να βρίσκουμε την τομή των δύο και να μην υπερτερεί ο ένας από τους δύο (Μααλούφ, 1999).

Επικοινωνία χαρακτηρίζεται η κατάσταση στην οποία το άτομο ανταλλάσσει μηνύματα μέσω της γλώσσας, ενός συγκεκριμένου κώδικα. Η γλώσσα είναι ένας κώδικας που επιτρέπει την επικοινωνία μεταξύ των ατόμων. Για την επίτευξη της δεν είναι απαραίτητη η γνώση όλων των κανόνων, συντακτικών και γραμματικών, αλλά η χρήση σωστών νοημάτων ανάλογα με την περίπτωση. Γνωρίζει κάποιος καλά μια γλώσσα, όταν μπορεί να την προσαρμόσει ορθά στους επικοινωνιακούς σκοπούς. Οι επικοινωνιακοί σκοποί και περιστάσεις ποικίλουν, γι' αυτό και μία γλώσσα είναι πολύπλοκη και εύκαμπτη και απαιτείται η απόκτηση ενός συνδυασμού δεξιοτήτων για τον χειρισμό της. Αποκτά την επικοινωνιακή ικανότητα, όταν ο μαθητής γνωρίζει το γλωσσικό σύστημα και μπορεί να χρησιμοποιήσει της δεξιότητες του προσαρμόζοντας τις γνώσεις του στις ανάγκες του επικοινωνιακού περιβάλλοντος. Μεταβάλλει τα χαρακτηριστικά της γλώσσας ανάλογα με τον συνομιλητή, το περιβάλλον και τον σκοπό της συζήτησης.

Οι αρχές της επικοινωνιακής προσέγγισης υιοθετούνται τις περισσότερες φορές σε περιπτώσεις διδασκαλίας με στόχο την απόκτηση της πιστοποίησης της ελληνομάθειας. Η γλωσσική επάρκεια εξετάζεται με βάση τον επικοινωνιακό προσανατολισμό. Δίνεται έμφαση στις γλωσσικές δεξιότητες του ατόμου και στη ικανότητα του να χειρίζεται το γραπτό και προφορικό λόγο.

Ο λόγος για τον οποίο το άτομο καταπιάνεται με την εκμάθηση μιας νέας γλώσσας, διαμορφώνει και τον τρόπο προσέγγισης/ διδασκαλίας της. Με βάση τις αρχές της ΕΠ, η γλώσσα κατακτάται για να εξυπηρετήσει ως επί το πλείστον επικοινωνιακούς σκοπούς. Έτσι ο προφορικός λόγος επικρατεί σε σχέση με την γνώση των γραμματικών και συντακτικών κανόνων. Ο μαθητής αναπτύσσει τις τέσσερις δεξιότητες του (ακουστική, ανάγνωση, προφορική, γραπτή) ώστε να μπορεί να προσαρμόζεται ανάλογα το περιβάλλον, τους συνομιλητές και τους σκοπούς της επικοινωνίας.

Επιπλέον η ανάπτυξη αυτής της γλωσσικής επάρκειας συνοδεύεται από λάθη και δοκιμές που χρήζουν διαφορετικής αντιμετώπισης (Σφυρόρα & Ιορδανίδου, 2007).

Η επικοινωνιακή γλωσσική διδασκαλία, έχει βασικό στόχο την κατάκτηση της γλωσσικής ικανότητας γι' αυτό και προωθεί στους εκπαιδευόμενους δραστηριότητες όπου ασκώντας την γλώσσα να επικοινωνούν και να την μαθαίνουν. Απορρίπτοντας την αποστήθιση κανόνων. Οι Johnson και Johnson διατύπωσαν τα κύρια χαρακτηριστικά της επικοινωνιακής γλωσσικής διδασκαλίας παρουσιάζοντας πέντε βασικά σημεία:

- Καταλληλότητα: ο ορθός χειρισμός του γλωσσικού κώδικα, προσαρμοσμένος κάθε φορά στις ιδιαίτερες επικοινωνιακές ανάγκες.
- Ψυχογλωσσική επεξεργασία: Ο κάθε ένας χρησιμοποιεί τη γλώσσα επιθυμώντας να μεταφέρει κάποιο μήνυμα. Ο μαθητής ενώ ακούει ή διαβάζει κάποιο γλωσσικό μήνυμα στρέφει τη προσοχή του μόνο σε εκείνα τα δεδομένα που θα τον βοηθήσουν να επιτύχει τον σκοπό του.
- Εστίαση στο μήνυμα: Ο γλωσσικός κώδικας δεν αντιστοιχεί σε σωστές προτάσεις , αλλά είναι το στοιχείο μεταφοράς μηνυμάτων.
- Διακινδύνευση: Στην προσπάθεια για επικοινωνία , διατυπώνονται λάθη. Αντιμετωπίζονται θετικά καθώς μέσω αυτών επιτυγχάνεται η γλωσσική μάθηση. Ενθαρρύνονται να δοκιμάζουν συνεχώς ώστε να επέλθει το επιθυμητό αποτέλεσμα. Μέσω της δοκιμής και των λαθών ο εκπαιδευτικός αντιλαμβάνεται το γλωσσικό επίπεδο του μαθητή αλλά και τις αδυναμίες του.
- Ελεύθερη εξάσκηση: Δημιουργείται το κατάλληλο περιβάλλον , ώστε οι μαθητές να εξασκούνται στην γλώσσα εκμάθησης. Επίσης οι εκπαιδευόμενοι ασκούνται στην παράλληλη ανάπτυξη όλων των δεξιοτήτων.

Ο ρόλος του δασκάλου αλλά και του μαθητή στα πλαίσια της επικοινωνιακής διδασκαλίας είναι τελείως διαφορετικός από εκείνον που παρουσιάζεται στις παραδοσιακές τάξεις. Ο δάσκαλος παύει να είναι η αυθεντία που μεταφέρει και μεταδίδει στους μαθητές έτοιμες γνώσεις. Η διδασκαλία δεν είναι δασκαλοκεντρική και στρέφεται γύρω από τους μαθητές. Ο εκπαιδευτικός αναλαμβάνει να βοηθήσει και δημιουργήσει ένα περιβάλλον πλούσιο σε ερεθίσματα για τους μαθητές. Διευκολύνει την επικοινωνία μεταξύ των μαθητών αλλά και σε σχέση με τα εποπτικά μέσα.

Παρακολουθεί και εξασφαλίζει την ενεργό συμμετοχή όλων των μαθητών. Επιπλέον γίνεται κι εκείνος μέλος της ομάδας συμβουλευόντας και επεμβαίνοντας κάθε φορά για να καθοδηγήσει την έρευνα και τις δραστηριότητες των μαθητών. Είναι εκείνος που αξιολογεί την εξέλιξη, αλλάζει τις διδακτικές τεχνικές, όποτε και αν κριθεί απαραίτητο. Το γλωσσικό υλικό αλλά και το μοντέλο διδασκαλίας του εφαρμόζεται αφού αναλύσει και διερευνήσει τα κίνητρα, τα ενδιαφέροντα και τις πραγματικές ανάγκες των μαθητών. Οι εκπαιδευόμενοι από την πλευρά τους αποτελούν τους βασικούς πρωταγωνιστές της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Βασικός τους σκοπός και κίνητρο είναι η επικοινωνία παρά η αποστήθιση κανόνων και η κατανόηση μορφολογικών, συντακτικών και γραμματικών δομών. Στόχος τους είναι να μεταφέρουν μηνύματα και να ασκούνται σε δεξιότητες που ενθαρρύνουν το γραπτό και προφορικό λόγο, εξασφαλίζοντας την γλωσσική επάρκεια. Η αυτονομία του μαθητή είναι σύνηθες στοιχείο της επικοινωνιακής προσέγγισης. Ο ίδιος ο μαθητής είναι υπεύθυνος για την μαθησιακή του πορεία εντός αλλά και εκτός του σχολικού περιβάλλοντος. Προσδοκεί την ανάπτυξη της επικοινωνιακής του δεξιότητας χρησιμοποιώντας όλα τα διαθέσιμα μέσα. Στον χώρο της τάξης αλλά και στο σχολικό περιβάλλον ο μαθητής μπορεί να εντοπίσει υλικό που προάγει την επικοινωνία. Τα εποπτικά μέσα που χρησιμοποιούνται στην συγκεκριμένη προσέγγιση σύμφωνα με τους Richards και Rodgers (2001) διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες. Στην πρώτη ανήκουν εκείνα που περιέχονται στα σχολικά εγχειρίδια έπειτα ακολουθούν εκείνα που αφορούν διάφορες δραστηριότητες. Δραστηριότητες που περιλαμβάνουν παιχνίδια και προσομοιώσεις και ρόλους όπου οι μαθητές αναπαριστούν αυθεντικές καταστάσεις χρησιμοποιώντας και εξελίσσοντας τη γλώσσα τους. Τέλος στην τρίτη κατηγορία συγκαταλέγονται όλα εκείνα τα αντικείμενα που προέρχονται από το οικείο καθημερινό περιβάλλον των μαθητών και έχουν αυθεντική για εκείνους χρήση. Τέτοια αντικείμενα ενδέχεται να είναι περιοδικά, παραμύθια, εφημερίδες, πινακίδες, ετικέτες ή ακόμα και οδηγίες χρήσεως ή και χάρτες. Το νόημα της ένταξής τους στο σχολικό περιβάλλον σχετίζεται με την ενασχόληση των παιδιών με πραγματικά τους βιώματα ή και καταστάσεις που ενισχύουν διάλογο και αναπτύσσουν την επικοινωνιακή δεξιότητα (Καζούλλη & Κούρτη, 2015).

3.2 Παιδαγωγικές προσεγγίσεις

Στα πλαίσια του σχεδιασμού μιας διδασκαλίας, αναπόσπαστο κομμάτι της αποτελεί η θεωρία μάθησης. Ο εκπαιδευτικός κατά το σχεδιασμό εστιάζει σε μία ή και σε ένα συνδυασμό θεωριών, προσαρμόζοντας τα στοιχεία τους στις ανάγκες της εκάστοτε διδασκαλίας του. Η επιλογή των θεωριών είναι απαραίτητη καθώς αυτές είναι που δίνουν απαντήσεις στα καίρια εκπαιδευτικά ερωτήματα κατά την οργάνωση της διδασκαλίας. Τι είναι απαραίτητο να μάθει ο μαθητής και σε ποιο περιβάλλον; Με ποια μέθοδο; Πως διαμορφώνεται ο ρόλος του δασκάλου και πως του μαθητή; Όπως σε μια διδασκαλία έτσι και κατά τη δημιουργία ενός εκπαιδευτικού λογισμικού αυτά τα ερωτήματα πρέπει να καλύπτονται (Μακράκης, 2000). Γι' αυτό και ο δημιουργός του εκάστοτε λογισμικού επιλέγει μια θεωρία μάθησης στην οποία θα βασίσει τη σύνθεση του λογισμικού για να ενταχθεί κι αυτό αποτελεσματικά στη εκπαιδευτική διαδικασία. Με αυτό τον τρόπο κατηγοριοποιείται και αξιολογείται ευκολότερα.

3.2.1 Συμπεριφορισμός

Επηρεασμένος από το ρεύμα του θετικισμού, ο συμπεριφορισμός υποστηρίζει πως η ανθρώπινη συμπεριφορά μπορεί να μελετηθεί μέσω της συστηματικής παρατήρησης και αυτός είναι και ο σκοπός της επιστήμης. Η περιγραφή και η πρόβλεψη της συμπεριφοράς της. Οι συμπεριφοριστές υποστηρίζουν ότι μέσω συγκεκριμένων τεχνικών μάθησης μπορεί να τροποποιηθεί οποιαδήποτε συμπεριφορά (Leathy, 1997). Το άτομο δέχεται από το περιβάλλον διάφορα ερεθίσματα για τα οποία παρουσιάζει συγκεκριμένες αντιδράσεις. Η μάθηση είναι η τροποποίηση της συμπεριφοράς του όντος με βάση το σκοπό και τους στόχους που θέτει η εκπαίδευση (Πορπόδας, 1985). Ο μαθητής θεωρείται το «μαύρο» κουτί. Ενώ στην ανάλυση της συμπεριφοράς του δεν εξετάζονται οι εσωτερικές νοητικές καταστάσεις γιατί θεωρούνται υποκειμενικά χαρακτηριστικά.

I. Κλασική εξάρτηση του Pavlov

Ο Pavlov εκτελώντας το πείραμα με το σκύλο, μελέτησε την κλασική εξάρτηση. Στην συγκεκριμένη περίπτωση ένα φυσικό ερέθισμα συνδέεται με μία απόκριση του υποκειμένου. Σταδιακά ένα ουδέτερο ανεξάρτητο ερέθισμα εμφανίζεται παράλληλα με το φυσικό. Με την επανάληψη αυτής της κατάστασης το ουδέτερο ερέθισμα

καταλήγει να προκαλεί την ίδια απόκριση με το φυσικό ανεξάρτητα από την παρουσία του.

II. Συντελεσμένη εξάρτηση του Skinner

Ο Skinner ένας από τους βασικούς εκπροσώπους της θεωρίας του συμπεριφορισμού, αναφέρθηκε στην συντελεστική εξάρτηση. Χρησιμοποιώντας τον όρο συντελεστικός/-η προσδιορίζει το επακόλουθο μια συμπεριφοράς που τελικά την διαμορφώνει. Το κάθε ον δέχεται από το περιβάλλον ερεθίσματα στα οποία αντιδρά με συγκεκριμένες συμπεριφορές. Η συμπεριφορά του κάθε όντος μπορεί να διαμορφωθεί με τις αμοιβές και τις τιμωρίες, δηλαδή με την ενθάρρυνση και την αποθάρρυνση. Η συγκεκριμένη μέθοδος διαμόρφωσης της συμπεριφοράς σχετίζεται με την σύνδεση της συμπεριφοράς και της συνέπειας αυτής. Ενθαρρύνοντας και επιβραβεύοντας μια επιθυμητή συμπεριφορά, αυξάνεται η πιθανότητα επανάληψης της από το υποκείμενο. Σε αντίθετη περίπτωση, στην θέληση αποφυγής ή εξάλειψης μιας ανεπιθύμητης ή λανθάνουσας ενέργειας, επιβάλλεται τιμωρία, ώστε να αποθαρρυνθεί η επανάληψη της.

Πιο συγκεκριμένα γίνεται λόγος για την ενίσχυση και την τιμωρία. Η κάθε μια από τις οποίες μπορεί να είτε θετική είτε αρνητική. Η επιβράβευση και τα ενθαρρυντικά γεγονότα που εμφανίζονται κατόπιν μιας καλής συμπεριφοράς θεωρούνται θετική ενίσχυση. Θετική τιμωρία χαρακτηρίζεται η χρήση ενός αρνητικού γεγονότος κατόπιν μιας λανθάνουσας αντίδρασης, με σκοπό την αποφυγή της.

Αρνητική ενίσχυση, χαρακτηρίζεται η απομάκρυνση μιας κακής κατάστασης όταν υπάρξει μια θετική συμπεριφορά. Ενώ αρνητική τιμωρία είναι ουσιαστικά η στέρηση. Η απομάκρυνση από μια καλή κατάσταση λόγω της εμφάνισης μίας μη ορθής συμπεριφοράς.

III. Προγραμματισμένη διδασκαλία

Στην προγραμματισμένη διδασκαλία, το διδακτικό μοντέλο που προτείνει ο Skinner, χρησιμοποιούνται διδακτικές μηχανές ή βιβλία. Η οργάνωση και διαμόρφωση της ύλης είναι αυστηρά καθορισμένη και γραμμική, ο κάθε μαθητής για να μεταβεί στο επόμενο στάδιο απαιτείται να επιτύχει στο προηγούμενο. Η ύλη χωρίζεται σε μικρά καθορισμένα βήματα και η πορεία μάθησης κατευθύνεται από το ευκολότερο στο

δυσκολότερο. Οι μαθητές συμμετέχουν ενεργά στην διαδικασία, απαντούν στα ερωτήματα, για τα οποία υπάρχει άμεση ανατροφοδότηση η οποία μπορεί να είναι είτε θετική είτε αρνητική, ανάλογα με τις απαντήσεις που έχουν δοθεί. Το επίπεδο και ο ρυθμός μάθησης διαμορφώνεται ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες κάθε εκπαιδευόμενου. Ο καθένας μπορεί να πορεύεται με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού, η οποία όμως δεν κρίνεται απαραίτητη αφού οι μαθητές μπορούν να ασχοληθούν με υλικό προγραμματισμένης διδασκαλίας είτε χρησιμοποιώντας διάφορα προϊόντα τεχνολογίας είτε ακόμα και σε έντυπη μορφή.

Κατά την σχεδίαση μιας προγραμματισμένης διδασκαλίας δίνεται έμφαση στον καθορισμό μικρών και σταδιακών βημάτων στα οποία επιτυγχάνονται σταδιακά ένας οι μαθησιακοί στόχοι. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην στοχοθεσία, στο τι πρέπει να έχει προσκομίσει ο μαθητής στο πέρας του μαθήματος. Επιπλέον χαρακτηριστικά αποτελούν οργάνωση του υλικού σε μικρά τμήματα και η λογική τους ακολουθία. Βασικό στοιχείο αποτελεί η αξιολόγηση με ερωτήσεις στο τέλος κάθε ενότητας και η συνεχής ανατροφοδότηση και ενίσχυση (αρνητική ή θετική).

IV. Διδακτικές μηχανές Skinner

Διδακτικές μηχανές καλούνται οι μηχανές που αυτοματοποιούν την εκπαιδευτική διαδικασία. Εμφανίστηκαν για πρώτη φορά το 1920 από το Pressey, διαδόθηκαν όμως την περίοδο του 1950 από τον Skinner. Τέτοιου είδους μηχανές είναι σχεδιασμένες με τις αρχές της προγραμματισμένης διδασκαλίας. Περιλαμβάνουν ερωτήσεις τις οποίες καλούνται να απαντήσουν οι μαθητές. Για κάθε απάντηση δέχονται μια ανάδραση, ανάλογη της απάντησης τους, δηλαδή θετική ή αρνητική.

Πιο συγκεκριμένα η μηχανή του Skinner αποτελείται από εκπαιδευτικό υλικό και ερωτήσεις, που καλύπτουν όσα πρέπει να μάθει ο μαθητής. Οι εκπαιδευόμενοι καλούνται να συμπληρώσουν κενά και να απαντήσουν σωστά για μεταβούν στο επόμενο επίπεδο. Για κάθε απάντηση υπάρχει μία ανάδραση. Σε περίπτωση σωστής απάντησης, ενθαρρύνεται και επιβραβεύεται ο μαθητής ώστε να συνεχίσει. Σε περίπτωση λάθους η ανάδραση, δίνει κάποιες επιπλέον πληροφορίες ώστε ο εκπαιδευόμενος να μελετήσει τη σωστή απάντηση και να προσπαθήσει ξανά.

Σχετικά με την διαχείριση της λανθασμένης απάντησης ο Skinner και Crowder έχουν διατυπώσει δυο διαφορετικές προτάσεις αντιμετώπισης. Ο Skinner προτείνει να εμφανίζεται αμέσως η ενίσχυση είτε θετική είτε αρνητική. Η εμφάνιση της ορθής

απάντησης, αποθαρρύνει το λάθος. Παράλληλα η ροή πρέπει να παραμένει γραμμική και η συνέχεια στο επόμενο βήμα προϋποθέτει την σωστή απάντηση στο προηγούμενο. Από την άλλη πλευρά ο Crowder παρουσιάζει ένα πιο ευέλικτο πρόγραμμα, το οποίο θα προσαρμόζεται στις ανάγκες του εκάστοτε μαθητή. Προτείνει το μοντέλο των διακλαδώσεων Ανάλογα με τις απαντήσεις του μαθητή, διαμορφώνονται διαφορετικές ροές εκτέλεσης του λογισμικού. Σε περίπτωση λάθους, εμφανίζονται περισσότερες πληροφορίες ώστε να μελετήσει ο εκπαιδευόμενος. Παραμερίζεται η γραμμική οργάνωση και καθίσταται το πρόγραμμα πιο ευκίνητο, ευέλικτο δίνοντας του τη δυνατότητα να προσαρμόζεται στις αδυναμίες των μαθητών (Ράπτης & Ράπτη, 2014).

3.2.1.1 Συμπεριφορισμός και ΤΠΕ

Τα εκπαιδευτικά λογισμικά που βασίζονται εξ ολοκλήρου στις ιδέες της θεωρίας του συμπεριφορισμού χαρακτηρίζονται ως κλειστού τύπου λογισμικά. Κλειστού τύπου, γιατί δεν υπάρχει ιδιαίτερη ευελιξία. Η οργάνωση είναι γραμμική και η χρήση των προγραμμάτων από τους μαθητές εξαρτάται από τις προγενέστερες γνώσεις. Όλο το μαθησιακό υλικό είναι εξ αρχής ενσωματωμένο στο πρόγραμμα. Τέτοιου είδους λογισμικά είναι τα «drill and practice» όπου για την απόκτηση δεξιοτήτων υπάρχει μια σειρά από απλές ασκήσεις με κάποιο αυξανόμενο βαθμό δυσκολίας. Η ανάδραση παρουσιάζεται έπειτα από κάθε δοθείσα απάντηση. Ακόμα στην ίδια κατηγορία συγκαταλέγονται οι απλές εφαρμογές πολυμέσων (multimedia) και τα διδακτικά βοηθήματα (tutorials), τα οποία ακολουθούν τον ίδιο σχεδιασμό με τα λογισμικά «drill and practice». Έχουν στόχο την εξάσκηση του μαθητή και την αυτοαξιολόγησή του. Είναι απλά σχεδιασμένα και παρέχουν μια σειρά από απαραίτητες για το μαθητή πληροφορίες. Υπάρχουν ερωτήσεις για κάθε ενότητα και άμεση ανάδραση σε αυτές. Ο υπολογιστής καταλαμβάνει τον ρόλο του εκπαιδευτικού, διεκπεραιωτή της διδασκαλίας, ενώ η διαδικασία μάθησης είναι προϊόν της ενίσχυσης. Τα σχεδιασμένα με βάση το συμπεριφορισμό λογισμικά, υπηρετούν το μοντέλο μεταφοράς της γνώσης ενώ κάποια από αυτά χρησιμοποιούνται για επανάληψη και εξάσκηση. Βασισμένοι στην πρόταση του Gagne, στην οποία σημαντικό εργαλείο είναι η προσέλκυση της προσοχής των εκπαιδευόμενων, οι σχεδιαστές επιλέγουν έντονα και ελκυστικά, πλούσια γραφικά ενώ παράλληλα ενσωματώνουν εικόνες, video και ήχο μεγιστοποιώντας την αποτελεσματικότητα.

Πλέον στις μέρες μας η σχεδίαση των εκπαιδευτικών λογισμών δεν βασίζεται άμεσα στην θεωρία του συμπεριφορισμού. Όμως κάποιες βασικές αρχές του ακόμα και

σήμερα, επηρεασμένες και από άλλες θεωρίες αποτελούν τη βάση για το σχεδιασμό των εκπαιδευτικών λογισμικών. Αρχές όπως η καταγραφή των αναγκών, των στόχων και των επιθυμητών αποτελεσμάτων μετά το πέρας της διδασκαλίας. Επιπροσθέτως, ο καταμερισμός της ύλης και του περιεχομένου σε μικρά τμήματα με λογική ακολουθία αλλά και η άμεση ανατροφοδότηση αποτελούν αρχές του συμπεριφορισμού.

3.2.2 Γνωστικές θεωρίες μάθησης

Οι γνωστικές θεωρίες μάθησης έχουν την βάση τους στην ερμηνευτική σχολή της σκέψης. Αρχίζουν να έρχονται στο προσκήνιο στα μέσα της δεκαετίας του '60, όταν οι ερμηνείες του συμπεριφορισμού πλέον αρχίζουν να μην καλύπτουν όλο το φάσμα της ανθρώπινης συμπεριφοράς και κρίνεται αναγκαίο να αρχίσουν να μελετώνται και οι εσωτερικές νοητικές διεργασίες του ατόμου, που αποκλείονταν από το συμπεριφορισμό. Απορρίπτουν την αντικειμενικότητα που προβάλλει το ρεύμα του συμπεριφορισμού και δίνουν έμφαση στο πως λειτουργεί το γνωστικό σύστημα ατόμου, δηλαδή στις εσωτερικές νοητικές διαδικασίες αλλά και στην σύνδεση της νέας γνώσης με τις προ υπάρχουσες. Κάθε άνθρωπος αναπτύσσει την γνώση και τα νοήματα μέσω των ατομικών γνωστικών του ικανοτήτων. Πρόκειται για τις ικανότητες του ατόμου να προσλαμβάνει, να επεξεργάζεται, να κωδικοποιεί και να αντιλαμβάνεται πληροφορίες. Οι γνωστικές θεωρίες ασχολούνται με την ανάλυση και ερμηνεία του γνωστικού συστήματος. Η μάθηση συνδέεται με τη διαδικασία επεξεργασίας των πληροφοριών και των εσωτερικών νοητικών αναπαραστάσεων μέσω των γνωστικών διεργασιών. Ο χαρακτήρας της μάθησης σε αυτή την περίπτωση είναι εποικοδομιστικός. Η γνώση κατακτάται και οικοδομείται. Λόγω της πολυπλοκότητας του θέματος, της ερμηνείας του ανθρώπινου νου, κάθε γνωστική θεωρία παρουσιάζει μια άλλη οπτική και ερμηνεία. Ο μαθητής συμμετέχει ενεργά στην μαθησιακή διαδικασία και παύει πια να είναι παθητικός δέκτης γνώσεων. Έχει τον ρόλο του ερευνητή. Μελετάει, αναζητά, ανακαλύπτει και χτίζει σταδιακά ο ίδιος την γνώση. Καταπιάνεται με θέματα που τον αφορούν, που σχετίζονται με το κοινωνικό του περιβάλλον. Μπορεί και αξιολογεί τι είναι απαραίτητο και τι όχι να μελετήσει, σκεπτόμενος κριτικά. Η γνώση είναι κοινωνικοπολιτισμικά προσδιορισμένη, έτσι και το περιεχόμενο της κάθε διδασκαλίας προσαρμόζεται στις πραγματικές καταστάσεις που βιώνουν οι μαθητές, στις δικές τους ανάγκες και ενδιαφέροντα. Ο εκπαιδευτικός σε ένα τέτοιο μαθητοκεντρικό περιβάλλον διαδραματίζει το ρόλο του διεκπεραιωτή.

Ενθαρρύνει, επεμβαίνει και συντονίζει την έρευνα των μαθητών του. Είναι αρωγός στην οικοδόμηση της γνώσης. Κάποιες από τις σημαντικότερες γνωστικές θεωρίες μάθησης που αξίζει να αναλυθούν είναι ο γνωστικός εποικοδομισμός, η θεωρία της ανακαλυπτικής μάθησης και η θεωρία επεξεργασίας της πληροφορίας.

I. Γνωστικός εποικοδομισμός Piaget

Ο Piaget, ένας από τους σύγχρονους ερευνητές και θεμελιωτές του εποικοδομισμού ασχολήθηκε ιδιαίτερα με τα επίπεδα γνωστικής ανάπτυξης των παιδιών. Τα παιδιά καθώς μεγαλώνουν περνούν από τέσσερα διαφορετικά επίπεδα. Συγκεκριμένα :

- Αισθησιοκινητικό (0-2 ετών). Το παιδί δραστηριοποιείται, χρησιμοποιώντας τα αντανακλαστικά του και την κίνηση του. Σε αυτή την φάση έχει την ικανότητα να διαχωρίζει τον εαυτό του από τα άλλα αντικείμενα αλλά και να αντιλαμβάνεται την ύπαρξη τους είτε υπάρχουν είτε όχι στο χώρο.
- Προλειτουργικό - Προσυλλογιστικό (2-6 ετών). Το παιδί ξεκινάει να αναπτύσσει τη γλώσσα και εσωτερικές αναπαραστάσεις. Αντιλαμβάνεται τα πράγματα από τη δική του οπτική. Επιπλέον εντοπίζει αντικείμενα ή και ομάδες αντικειμένων με βάση κάποιο μοναδικό τους χαρακτηριστικό.
- Λογική σκέψη – Συγκεκριμένες λειτουργίες (6-12 ετών). Στην ηλικία αυτή τα άτομα έχουν κατακτήσει την λογική σκέψη, όχι όμως την αφαιρετική. Μπορούν να σκέφτονται λαμβάνοντας υπόψη τους διάφορες παραμέτρους αλλά και τους γύρω τους. Κατανοούν τα χαρακτηριστικά και το διαχωρισμό των αντικειμένων και άλλες έννοιες.
- Αφαιρετική – Τυπική σκέψη (12 έως τέλος της εφηβείας). Σε αυτό το τελευταίο στάδιο τα άτομα εκτός της λογική σκέψη κατακτούν και την αφηρημένη την οποία αναπτύσσουν ανάλογα με το βαθμό ωριμότητας τους. Καταπιάνονται με τα θέματα του κοινωνικού περιβάλλοντος τους ενώ κατανοούν τους νόμους και τους κανόνες που διέπουν την κοινωνία.

Ο Piaget, υποστήριξε τον εποικοδομιστικό χαρακτήρα της γνώσης. Ο κάθε ένας χτίζει μόνος του την γνώση. Το άτομο βιώνει καθημερινά καταστάσεις και δέχεται

πληροφορίες τις οποίες επεξεργάζεται και αναλύει δημιουργώντας τη γνώση. Κάθε νέα γνώση του ατόμου, συνδέεται με τις προγενέστερες. Ο Piaget συγκεκριμένα αναφέρεται στην αφομοίωση και τη συμμόρφωση. Αφομοίωση ονομάζει την κατάσταση στην οποία το άτομο ενσωματώνει νέες εμπειρίες και βιώματα σε ένα ήδη υπάρχον σχήμα. Σε αντίθετη περίπτωση έχουμε την προσομοίωση. Το άτομο δημιουργεί νέο σχήμα ώστε να μπορέσει να αντιληφθεί μια νέα κατάσταση, αφού οι νέες εμπειρίες δεν μπορούν να ταιριάζουν με τις υπάρχουσες.

Ο όρος σχήμα περιγράφει μια νοητική δομή που οικοδομείται από το άτομο καθώς συνδέει εμπειρίες και έννοιες. Αναπτύσσεται και εξελίσσεται με ευέλικτο τρόπο στην προσπάθεια του να κατανοήσει τον κόσμο γύρω του (Kalatzis & Cope, 2013).

II. Θεωρία ανακαλυπτικής μάθησης του Brunner

Ο Brunner στρέφει το ενδιαφέρον στην αξία της ανακάλυψης της γνώσης. Οι μαθητές αναλαμβάνουν τον ρόλο μικρών ερευνητών οι οποίοι ερευνούν, αναλύουν συγκρίνουν και αξιολογούν πληροφορίες οικοδομώντας σταδιακά την δική τους πραγματικότητα. Καταπιάνονται με θέματα που τους απασχολούν και συνδέονται άμεσα με την καθημερινότητα και το κοινωνικό συγκείμενο. Οι μαθητές πειραματίζονται, δοκιμάζουν και εξάγουν τα δικά τους πορίσματα. Βιώνοντας την ανακάλυψη της γνώσης, αυτή γίνεται κομμάτι τους. Όταν η γνώση αποτελεί εμπειρία των μαθητών γίνεται αναπόσπαστο τμήμα του εαυτού τους που εξελίσσεται καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους. Σε αντίθεση με τις γνώσεις που μεταβιβάζονται έτοιμες στους μαθητές και στην πορεία ξεθωριάζουν και χάνονται. Ο δάσκαλος κατέχει το ρόλο του βοηθού και εμπυχωτή. Επεμβαίνει και συνεργάζεται με τους μαθητές. Συντονίζει τις περισσότερες φορές την έρευνα και τις μαθητικές δραστηριότητες ώστε να διευκολύνει τους μαθητές.

III. Θεωρία επεξεργασίας της πληροφορίας

Η θεωρία επεξεργασίας της πληροφορίας παραλληλίζει την διαδικασία της σκέψης του ανθρώπου με τον τρόπο που λειτουργεί ένας ηλεκτρονικός υπολογιστής. Διατυπώθηκε αρχικά από τους Cherry και Broadbend και αργότερα εμπλουτίστηκε από τους Miller, Brunner, Newell και Simon που περιέγραψαν ακριβώς το μοντέλο της διαδικασίας

επίλυσης προβλημάτων. Οι αναπαραστάσεις εισέρχονται από την αισθητηριακή οδό στην βραχυπρόθεσμη μνήμη(μνήμη RAM) του εγκεφάλου. Από εκεί, κατόπιν ανάλυσης και επεξεργασίας, περνάει στην μακροπρόθεσμη(μνήμη ROM) μνήμη του ατόμου. Η διαδικασία της ανάλυσης και επεξεργασίας είναι πολύπλοκη αφού εμπλέκονται γνωστικοί και ψυχολογικοί παράγοντες. Οι νέες αναπαραστάσεις συνδυάζονται με ήδη υπάρχουσες που ανακαλούνται από την μνήμη του ατόμου ώστε να συνδυαστούν και να αναδομηθούν με αποτέλεσμα να τις αποθηκεύσει εκ νέου και να τις ανακαλέσει ξανά όταν κριθεί απαραίτητο. Η γνώση ανακαλείται δυσκολότερα και παίρνει δύο μορφές, τη «δηλωτική» και την «διαδικαστική». Δηλωτική είναι το είδος της γνώσης που αναπτύσσει το άτομο όταν κατακτά και αντιλαμβάνεται έννοιες και την μεταξύ τους σχέση στη προσπάθεια του να κατανοήσει τον κόσμο γύρω του. Χρησιμοποιεί αυτού του είδους τις γνώσεις για να περιγράψει και να κάνει δηλώσεις για ένα γνωστικό αντικείμενο. Στη διαδικαστική γνώση περιλαμβάνονται όλες οι ικανότητες και δεξιότητες του καθενός, που εφαρμόζει για να επιλύσει ένα πρόβλημα. Με τον όρο αναπαραστάσεις εννοούνται οι δομές που κατασκευάζονται στον εγκέφαλο και περιέχουν όλες τις πληροφορίες γύρω από το θέμα που επεξεργάζεται το άτομο, η σκέψη του. Όλες οι υψηλότερου επιπέδου διαδικασίες που συντελούνται στον εγκέφαλο ονομάζονται γνωστικές διαδικασίες και περιέχουν τις λειτουργίες σε όλες τις φάσεις. Η αντίληψη και η προσοχή, ανάλυση, η επεξεργασία και ανάκληση αλλά και η γενικότερη επίλυση του προβλήματος εμπεριέχονται σε αυτές.

3.2.2.1 Γνωστικές θεωρίες μάθησης και ΤΠΕ

Το σύνολο των γνωστικών θεωριών δεν έχει στόχο την διαμόρφωση διδακτικών μοντέλων, αλλά την καλύτερη ερμηνεία των νοητικών διαδικασιών του εγκεφάλου. Εφόσον όμως αναλύονται και περιγράφονται οι γνωστικές διαδικασίες του ατόμου, προκύπτουν κάποια στοιχεία που περιγράφουν ποιες είναι οι ευνοϊκότερες συνθήκες μάθησης. Η ύπαρξη αυτών των συνθηκών διευκολύνουν και προωθούν τις γνωστικές διαδικασίες, συνεπώς και μια αποτελεσματικότερη διαδικασία μάθησης. Η ανάλυση των νοητικών διαδικασιών που παρουσιάζει η κάθε θεωρία μάθησης δίνει τις βάσεις για το σχεδιασμό διδακτικών μοντέλων με ευνοϊκές για την μάθηση συνθήκες. Αυτά τα μοντέλα βοηθούν το σχεδιασμό τεχνολογιών. Οι σχεδιαστές των εκπαιδευτικών λογισμικών επηρεασμένοι από τα πορίσματα των γνωστικών θεωριών υιοθετούν πρακτικές σχεδίασης σε σχέση με την οργάνωση του υλικού, την παρουσίαση του υλικού και την άσκηση και εφαρμογή τους από τους μαθητές. Στα τέλη της δεκαετίας

του '60 επηρεασμένος από τη θεωρία του εποικοδομισμού του Piaget ο Seymour Papert δημιούργησε τη γλώσσα προγραμματισμού LOGO. Οι μαθητές τη χρησιμοποιούσαν για να δίνουν εντολές σε μια χελώνα και να κατασκευάζουν γεωμετρικά σχήματα εκτελώντας αλγόριθμους. Σε κάθε λάθος ο μαθητής είχε τη δυνατότητα να τροποποιήσει την συμπεριφορά του, βασικό χαρακτηριστικό της θεωρίας του Piaget. Οι γνωστικές θεωρίες συντέλεσαν στη δημιουργία εκπαιδευτικών λογισμικών που παρουσιάζουν στους χρήστες πολλές διαφορετικές αναπαραστάσεις που σχετίζονται με το άμεσο κοινωνικό τους περιβάλλον αφού καταπιάνονται με την επίλυση προβλημάτων συνυφασμένων με τις πραγματικές τους ανάγκες και ενδιαφέροντα. Η διαδικασία επίλυσης προβλημάτων στον ηλεκτρονικό υπολογιστή αποτελείται από απλές και πιο σύνθετες νοητικές διαδικασίες όπως παρουσιάζονται στην θεωρία επεξεργασίας των πληροφοριών.

3.2.3 Κοινωνικοπολιτισμικές θεωρίες μάθησης

Οι κοινωνικοπολιτισμικές θεωρίες μάθησης επηρεασμένες από το ρεύμα της κριτικής θεώρησης της πραγματικότητας εστιάζουν το ενδιαφέρον τους στην αλληλεπίδραση του ατόμου με το κοινωνικό περιβάλλον, και στο πως αυτή συμβάλλει στην διαδικασία της μάθησης. Η αλληλεπίδραση του ατόμου με τους κοινωνικούς εταίρους και η συνεχής ανταλλαγή πληροφοριών στα πλαίσια της κοινωνίας είναι οι ενέργειες που οικοδομούν τη γνώση. Γνώση που διαμορφώνεται διαφορετικά στον κάθε ένα με βάση τις δικές του ανάγκες. Ο μαθητής βρίσκεται πάντοτε στο επίκεντρο, εντάσσεται στο σχολικό περιβάλλον και ενεργοποιεί τους μηχανισμούς μάθησης αλληλοεπιδρώντας με την ομάδα ασχολούμενοι με κοινά θέματα και δραστηριότητες που εμπίπτουν στα ενδιαφέροντα τους αλλά και στα θέματα που απασχολούν γενικότερα την κοινωνία. Η συγκεκριμένες θεωρίες προβάλλουν έντονα το στοιχείο της συνεργατικής μάθησης. Το άτομο μαθαίνει να εργάζεται να ερευνά και να οικοδομεί τη γνώση σε συνεργασία με τους γύρω του. Ο δάσκαλος βοηθάει, καθοδηγεί και διαμορφώνει εκείνο το κοινωνικό περιβάλλον μέσα στο οποίο οι εκπαιδευόμενα θα ενεργοποιήσουν μηχανισμούς μάθησης.

I. Κοινωνικοπολιτισμική θεωρία του Vygotsky

Ο Vygotsky σοβιετικός ψυχολόγος, συνέβαλε σημαντικά στην διατύπωση των κοινωνικοπολιτισμικών θεωριών. Υποστήριξε την νοητική και γνωστική ανάπτυξη του ατόμου μέσω κοινωνικών αλληλεπιδράσεων του. Η γλώσσα, οι πολιτισμικές

καταβολές και τα γνωστικά εργαλεία που χρησιμοποιούνται από το σύνολο της κοινότητας είναι εκείνα που συμβάλλουν στην δημιουργία ικανοτήτων και δεξιοτήτων για την σκέψη του ατόμου. Ο Vygotsky σε αντίθεση με τον Piaget έρχεται να υποστηρίξει πως η ανάπτυξη του ατόμου είναι προϊόν της διαδικασίας μάθησης. Όλες οι κοινωνικές διαδράσεις του ανθρώπου μετασχηματίζονται σε νοητικές λειτουργίες. Επιπλέον ο σοβιετικός ψυχολόγος αναφέρεται και στην έννοια της ζώνης της επικείμενης ανάπτυξης με σκοπό να αναλύσει πως η κοινωνική αλληλεπίδραση οδηγεί στην παραγωγή δεξιοτήτων του ατόμου. Υπάρχουν διαφορετικά επίπεδα ανάπτυξης του ατόμου το παρόν και το επικείμενο. Το παρόν περιέχει όλες εκείνες τις ικανότητες και δεξιότητες που ο μαθητής ήδη κατέχει και αξιοποιεί στην προσπάθεια του να επιλύσει προβλήματα και να κατανοήσει την πραγματικότητα. Στο επικείμενο περιλαμβάνονται οι εν δυνάμει δεξιότητες. Πιο συγκεκριμένα εκείνες οι οποίες το άτομο δεν μπορεί να διαχειριστεί και να εκμεταλλευτεί μόνος του, παρά μόνο με τη βοήθεια κάποιου εμπειρότερου του. Η ζώνη επικείμενης ανάπτυξης προσδιορίζει την απόσταση μεταξύ των δύο επιπέδων. Στα πλαίσια της μαθησιακής διαδικασίας ο εμπειρότερος στηρίζει τον μαθητή διευκολύνοντας τον και δίνοντας του τις βάσεις να χρησιμοποιήσει τις επιπλέον ικανότητες του. Σταδιακά οι ικανότητες αυτές ενισχύονται στα πλαίσια της επικείμενης ζώνης και ο δάσκαλος απομακρύνεται ώστε ο μαθητής να της αξιοποιεί εξ ολοκλήρου μόνος.

II. Θεωρία εγκαθιδρυμένης μάθησης

Η γνώση είναι κοινωνικοπολιτικά προσδιορισμένη. Η θεωρία της εγκαθιδρυμένης μάθησης που θεμελιώθηκε από τους Lave και Wegner προβάλλει αυτό το χαρακτήρα της γνώσης, η οποία αποτελεί προϊόν την μάθησης, μιας διαδικασίας που πραγματοποιείται σε άμεση σχέση με το κοινωνικό συγκείμενο. Το άτομο δρα και εργάζεται σε ένα κοινωνικό περιβάλλον το οποίο εξελίσσεται και μαθαίνει συνεχώς. Οι γνώσεις συνάδουν με το πλαίσιο και την συνεχή αλλαγή της κοινωνίας. Η συμμετοχή του ατόμου σε μία πλαισιωμένη μάθηση, έχει καλύτερο αποτέλεσμα αφού έτσι ο καθένας ασχολείται με οικεία θέματα που εμπίπτουν στο πραγματικό ενδιαφέρον και τις ανάγκες των μαθητών. Η σύνδεση της κοινωνίας και της γνώσης είναι άμεση. Η σύνδεση των μελών της κοινότητας και η συνεχής συνεργασία τους σε δραστηριότητας έχει ως αποτέλεσμα την παραγωγή και οικοδόμηση γνώσεων αλλά και την πρόοδο και βελτίωση της κοινωνίας. Τα άτομα παράγουν επικοινωνιακό λόγο και πολιτισμό.

3.2.3.1 Κοινωνικοπολιτισμικές θεωρίες και ΤΠΕ

Η αλληλεπίδραση του ατόμων και η σύνδεση τους με την κοινωνία για την οικοδόμηση της γνώσης επηρέασαν σε μεγάλο βαθμό των χώρο των ΤΠΕ. Οι κοινωνικοπολιτισμικές θεωρίες συντέλεσαν στην δημιουργία του παγκόσμιου ιστού (World Wide Web) και στην συνέχεια του web 2 και web 3 που ακόμα βρίσκεται υπό κατασκευή. Έχουν δημιουργηθεί κοινότητες διαδικτυακές που στα πλαίσια της συνεργατικής μάθησης οικοδομούν την γνώση. Κοινότητες που περιλαμβάνουν άτομα από κάθε περιοχή του πλανήτη και ανταλλάσσουν καθημερινά πλήθος πληροφοριών για όλα τα θέματα που απασχολούν την παγκόσμια πραγματικότητα. Η χρήση λογισμικών στα πλαίσια της μαθησιακής διαδικασίας μπορεί να ακολουθήσει τις κοινωνικοπολιτισμικές θεωρήσεις όταν προβάλλει την συνεργασία των μαθητών και τους προτρέπει σε έρευνα και ανακάλυψη της γνώσης. Ασχολούμενοι με θέματα από το άμεσο κοινωνικό τους συγκείμενο που αφορούν τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες τους επιλύουν προβλήματα και εξάγουν συμπεράσματα από κοινού (Δημητριάδης, 2015).

3.3 ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία

Ο κλάδος της εκπαίδευσης δεν θα μπορούσε να μείνει ακλόνητος μπροστά σε αυτήν την εκρηκτική εξάπλωση των νέων τεχνολογιών της πληροφορικής. Ο τομέας της εκπαίδευσης καλείται να αντιμετωπίσει την μεγάλη πρόκληση. Από την μία πλευρά είναι αναγκαία η αξιοποίηση όλων εκείνων των δυνατοτήτων και πλεονεκτημάτων που παρέχει η τεχνολογία, και από την άλλη καλείται να αξιολογήσει με κριτικό τρόπο όλη την πληθώρα των πληροφοριών και των εργαλείων που παρέχονται, ώστε να αντιταχθεί σε εκείνους που χρησιμοποιούν την τεχνολογία ως μέσο χειραγώγησης. Βασικός στόχος της εκπαιδευτικής διαδικασίας είναι να διαμορφώσει προσωπικότητες με αξίες και ιδανικά αλλά και να εφοδιάσει το άτομο με τις γνώσεις εκείνες που το καθιστούν κριτικά σκεπτόμενο. Το άτομο αποκτά ικανότητες ώστε να μπορεί να εξελίσσεται και να επιτυγχάνει στη δια βίου μάθηση. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο οι νέες τεχνολογίες δεν θα μπορούσαν να απουσιάζουν. Οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν και εντάσσουν τα υπερμέσα στην εκπαιδευτική διαδικασία με σκοπό να την διευκολύνουν και να την εμπλουτίσουν. Μέσω της χρήσης υπερμέσων η διδασκαλία γίνεται πιο άμεση και προσιτή για τους μαθητές. Μια παραδοσιακή διδασκαλία όπου απουσιάζουν

οι νέες τεχνολογίες θα αποτελούσε μια αδιάφορη διαδικασία καθώς δεν θα ανταποκρινόταν στις ανάγκες των εκπαιδευόμενων αλλά και της ίδιας της πραγματικότητας που βιώνει ο άνθρωπος. Η εκπαίδευση δεν αναπτύσσεται σε ένα κοινωνικό κενό. Είναι κοινωνικά και πολιτισμικά προσδιορισμένη και συμπορεύεται με τις εκάστοτε συνθήκες της εποχής.

Το ζήτημα της ένταξης των νέων τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία έχει απασχολήσει την εκπαιδευτική κοινότητα και έχει δημιουργήσει ποικίλα ερωτήματα και απόψεις, είτε θετικές είτε αρνητικές. Η αισιοδοξία εκείνων που αναγνωρίζουν τις δυνατότητες των νέων τεχνολογιών καθώς και τα πλεονεκτήματα και τις θετικές επιπτώσεις τους στους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας επισκιάζονται από τους προβληματισμούς εκείνων που διστάζουν. Προβληματισμοί που εμπίπτουν στο πώς θα μπορέσει ο σύγχρονος άνθρωπος να διαχειριστεί τον τεράστιο όγκο των πληροφοριών που λαμβάνει καθημερινά, μήπως χαθεί η έννοια του ανθρωπισμού και τα άτομα ζουν σύμφωνα με το τι θα καθορίζεται από τα υπολογιστικά συστήματα με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν νέες απρόσωπες μορφές επικοινωνίες που θα απαξιώνουν την αξίες του ανθρώπου και θα προκαλέσουν ανισοροπίες κοινωνικές αλλά και σε διεθνές επίπεδο. Τέτοιου είδους ενδοιασμοί και αμφιβολίες μειώνονται όταν γίνει κατανοητός ο ρόλος που πρέπει να κατέχουν οι νέες τεχνολογίες στην εκπαιδευτική διαδικασία. Μία καλή διδασκαλία μπορεί να αντισταθμίσει την έλλειψη τεχνολογίας. Αντ' αυτού η τεχνολογία από μόνη της δεν μπορεί να «σώσει» μια κακή διδασκαλία, παρά μόνο να την κάνει χειρότερη. Καθίσταται αναγκαίο να οριστεί πως η τεχνολογία δεν αποτελεί ουδέτερο μέσο διδασκαλίας, αλλά είναι σημαντικός αρωγός που σε συνδυασμό με τις κατάλληλες παιδαγωγικές μεθόδους, προσαρμόζεται στις διδακτικές και μαθησιακές ανάγκες εξασφαλίζοντας ένα σταθερό περιβάλλον μάθησης. Είναι λοιπόν σαφές πως η ένταξη των μέσων στην μαθησιακή διαδικασία απαιτεί βασικές προϋποθέσεις για να μπορέσει καταστεί αποτελεσματική. Προϋποθέσεις που αφορούν τόσο τον εκπαιδευτικό, ο οποίος πρέπει να είναι σωστά καταρτισμένος στο συγκεκριμένο αντικείμενο, όσο και τον τρόπο, τη διαδικασία και το περιεχόμενο της εισαγωγής και χρήσης της τεχνολογίας των μέσων στο αναλυτικό πρόγραμμα (Δημητριάδης, 2015).

I. Τεχνολογικός ντετερμινισμός

Σύμφωνα με τον τεχνολογικό ντετερμινισμό η τεχνολογία μπορεί να προσφέρει τις λύσεις σε κοινωνικά και παιδαγωγικά προβλήματα. Στην περίπτωση αυτή η τεχνολογία

εισάγεται κάθετα στην εκπαιδευτική πράξη, χωρίς να έχει κάποια εποικοδομητική προοπτική με αποτέλεσμα ίδιο με εκείνο των πρακτικών της παραδοσιακής διδασκαλίας. Η συγκεκριμένη άποψη βασίζεται κατά κύριο λόγο στο τεχνικό ενδιαφέρον για την γνώση. Σύμφωνα με την ανάλυση των τριών διαφερόντων, του Habermas (1972) τεχνικό ενδιαφέρον, είναι η γνώση που λαμβάνει το άτομο, για να μπορέσει να έχει τον τεχνικό έλεγχο κάποιων φυσικών αντικειμένων. Απέναντι σε αυτή τη γνώση μπορεί να κρατάει αδιάφορη στάση καθώς δεν συνδέεται άμεσα με κάποια επιθυμία του για εφαρμογή της. Αξίζει να σημειωθεί, σε αυτό το σημείο ότι η εκπαίδευση πέραν της γνωσιολογικής της βάσης, όπως έχει προαναφερθεί σχετίζεται άμεσα με την κοινωνία. Οι εμπλεκόμενοι με την εκπαιδευτική διαδικασία, εκπαιδευτικοί, εκπαιδευόμενοι καθώς τα μέσα και εργαλεία που χρησιμοποιούνται σε αυτήν σχηματίζουν και διαμορφώνουν ανθρώπους. Οι εκπαιδευτικοί μέσα από τα μοντέλα διδασκαλίας, τις παιδαγωγικές μεθόδους και πρακτικές προβάλλουν αξίες και αντιλήψεις. Το ίδιο συμβαίνει και με τα εργαλεία και τα μέσα. Καθετί που ενσωματώνεται στην διδακτική πράξη έχει να επιτελέσει ένα συγκεκριμένο στόχο, είναι σχεδιασμένο με βάση ορισμένες θεωρίες και παιδαγωγικά μοντέλα. Συνεπώς για να ενσωματωθούν οι νέες τεχνολογίες στο αναλυτικό πρόγραμμα, πρωτίστως είναι αναγκαίο να οριστεί ο στόχος που θα επιτελέσουν το περιεχόμενο τους και οι μέθοδοι με τις οποίες θα αξιοποιηθούν. Ο Giroux (1988) αναφέρει πως ακόμα και η λέξη «αλφαριθμητισμός» έχει κοινωνικές και πολιτικές διαστάσεις καθώς συνδέεται με το τι είδους άτομο θα διαμορφωθεί μέσω της εκπαίδευσης, ποιες αξίες και αντιλήψεις θα το διαμορφώσουν.

II. Εκπαίδευση για κοινωνική ομαλοποίηση και εκπαίδευση για κοινωνική αλλαγή.

Ο Β. Μακράκης στο βιβλίο του «Υπερμέσα στην εκπαίδευση» διαχωρίζει δύο είδη εκπαίδευσης για να ερμηνεύσει την σύνδεση της εκπαίδευσης με την κοινωνία και τις τεχνολογίες. Την *εκπαίδευση για την κοινωνική ομαλοποίηση* και την *εκπαίδευση για κοινωνική αλλαγή*.

Όταν αναφερόμαστε στην *εκπαίδευση για κοινωνική ομαλοποίηση* μεταφερόμαστε αμέσως σε κομφορμιστικές αντιλήψεις. Το άτομο, «αδύναμο ον» αντικειμενικοποιείται και λαμβάνει προκαθορισμένες γνώσεις και αντιλήψεις. Σύμφωνα με τον Δημητράκο (1984) ο νους του ατόμου είναι σαν ένας λευκός πίνακας «*tabula rasa*» όπου μπορούν

να αποτυπωθούν συγκεκριμένα πράγματα. Βάση των παραπάνω αντιλήψεων γίνεται εύκολα κατανοητό πως δεν μπορούν σε τέτοιες συνθήκες να διαμορφωθούν άτομα ανεξάρτητα, κριτικά σκεπτόμενα με ελεύθερη βούληση, που θα καταφέρουν να αλλάξουν την κοινωνία. Στην περίπτωση της εκπαίδευσης για κοινωνική αλλαγή όλο ο ενδιαφέρον στρέφεται στην χειραφετική προσέγγιση. Ο εκπαιδευτικός έχει τον ρόλο του βοηθού. Ενθαρρύνει τους μαθητές να ερευνήσουν, να δημιουργήσουν και να ανακαλύψουν την γνώση. Η μαθησιακή διαδικασία είναι συλλογική και εποικοδομηστική. Οι νέες τεχνολογίες είναι αρωγός στην διδασκαλία. Για να μπορέσουν να δράσουν αποτελεσματικά πρέπει όχι απλά να ενταχθούν στο αναλυτικό πρόγραμμα αλλά και να αξιοποιηθούν ορθά. Αυτό προϋποθέτει αλλαγή στην νοοτροπία και στις πρακτικές όποιων μετέχουν στην εκπαιδευτική διαδικασία, η οποία καθίσταται δημιουργική, συνεργατική και βιωματική (Ράπτης & Ράπτη, 1999). Οι μαθητές κατέχουν ενεργό ρόλο, λαμβάνουν αξίες και καλύπτουν τις πραγματικές τους ανάγκες ενώ παράλληλα ασκούν τη δική τους κριτική στα κοινωνικά θέματα δρώντας αυτόνομα. Οι εκπαιδευτικοί που εφαρμόζουν τέτοιου είδους πρακτικές διδασκαλίες απορρίπτουν κάθε είδους κομφορμιστικά πρότυπα και εισάγουν και χρησιμοποιούν οριζόντια τις νέες τεχνολογίες στο πρόγραμμά τους (Μακράκης, 2000).

III. Λογισμικό

Η χρήση λογισμικών στα πλαίσια της εκπαιδευτικής διαδικασίας είναι πλέον ιδιαίτερα διαδεδομένη, πόσο μάλλον στην διασπορά. Έχουν σχεδιαστεί και χρησιμοποιούνται εκπαιδευτικά λογισμικά με στόχο την διευκόλυνση και την ενίσχυση της διδασκαλίας των ελληνικών στους Έλληνες μαθητές στο εξωτερικό. Πριν αναλυθούν εκτενέστερα, είναι απαραίτητο να οριστεί τι είναι ένα λογισμικό, ποιες είναι οι δυνατότητες του αλλά και πως αυτό διαμορφώνεται ώστε να καθίσταται λειτουργικό στην διαδικασία της μάθησης. Εκπαιδευτικό χαρακτηρίζεται κάθε είδους λογισμικό το οποίο προορίζεται να διαδραματίσει ένα συγκεκριμένο ρόλο στην εκπαιδευτική πράξη. Έχει ως υπόβαθρο κάποια θεωρία μάθησης και σχετίζεται με κάποιο μοντέλο διδασκαλίας. Έχει συγκεκριμένους αποδέκτες, μαθητές με ορισμένα χαρακτηριστικά και καλείται να υποστηρίξει την διδασκαλία. Ακόμα, υπάρχουν και απλά λογισμικά τα οποία μπορούν να ενταχθούν στην μαθησιακή διαδικασία ακόμα κι αν η αρχική τους εφαρμογή δεν ήταν αυτή. Τότε αναφερόμαστε στην εκπαιδευτική χρήση κάποιου λογισμικού. Αξίζει να επισημανθεί πως η ένταξη οποιουδήποτε λογισμικού είναι απαραίτητο να συνάδει

με την τακτική και μέθοδο διδασκαλίας του εκάστοτε εκπαιδευτικού, ειδικά η εφαρμογή του δεν θα είναι αποτελεσματική.

Πιο συγκεκριμένα, ο Μικρόπουλος (2006) αναφέρει τα στοιχεία εκείνα που καθορίζουν ένα εκπαιδευτικό λογισμικό.

- ❖ Σχεδιάζεται στην βάση παιδαγωγικών θεωριών και υλοποιεί διδακτικούς στόχους
- ❖ Υποδεικνύει δραστηριότητες αλληλεπιδραστικές
- ❖ Ενισχύει την διεπαφή
- ❖ Αξιοποιεί ψηφιακά στοιχεία στοχεύοντας σε καθορισμένους μαθησιακούς στόχους και αποτελέσματα

Τα εκπαιδευτικά λογισμικά μπορούν να έχουν διάφορες μορφές. Λογισμικά θεωρούνται διάφορα περιβάλλοντα παγκόσμιου ιστού, εφαρμογές σε φορητές συσκευές αλλά και εκπαιδευτικές εφαρμογές πολυμέσων.

Ο τρόπος με τον οποίο σχεδιάζεται και διαμορφώνεται ένα εκπαιδευτικό λογισμικό καθορίζει και τον τρόπο αξιολόγησης του. Ο παιδαγωγικός σχεδιασμός ενός λογισμικού χωρίζεται σε βασικά στάδια και εξαρτάται από σημαντικούς παράγοντες.

Η σχεδίαση αποτελεί μια πολυσύνθετη διαδικασία που απαιτεί την συνεργασία πολλών ειδικών καθώς το τελικό αποτέλεσμα πρέπει να εξυπηρετεί τις ανάγκες των χρηστών (εκπαιδευτικών και εκπαιδευόμενων) και να δρα ως αρωγός στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η διαμόρφωση του βασίζεται σε τρεις κεντρικούς πυλώνες (αρχική ιδέα, ανάλυση αναγκών, καθορισμός απαιτήσεων) που ο καθένας εμπεριέχει βασικά στοιχεία και λεπτομέρειες.

Εκβαθύνοντας, η αρχική ιδέα θεωρείται η σημαντικότερη φάση καθώς αποτελεί και τον λόγο δημιουργίας του λογισμικού. Η επεξεργασία, η ανάλυση και η σαφήνεια είναι τα στοιχεία που την καθορίζουν. Το λογισμικό καλείται να καλύψει μια εκπαιδευτική ανάγκη. Σε αυτό το στάδιο αξιολογείται κατά πόσο η χρήση του εκπαιδευτικού λογισμικού θα μπορέσει να την ικανοποιήσει στο μέγιστο βαθμό. Ελέγχονται διεξοδικά τα διαθέσιμα μέσα καθώς και το που θα χρησιμοποιηθεί το τελικό προϊόν. Το στυλ μάθησης που ήδη χρησιμοποιείται στην εκπαιδευτική διαδικασία καθορίζει τις θεωρίες μάθησης, βάση των οποίων θα διαμορφωθεί το λογισμικό. Επιπλέον στοιχεία που συνυπολογίζονται είναι οι ικανότητες και προαπαιτούμενες γνώσεις των τελικών χρηστών. Με βάση τις παραπάνω προδιαγραφές καθορίζεται ο μαθησιακός του στόχος, το τι πρέπει να μάθει ο χρήστης. Έπεται η ανάλυση των αναγκών, όπου συλλέγονται υποκειμενικά αλλά και αντικειμενικά δεδομένα. Σε αυτά συγκαταλέγονται στοιχεία

που αφορούν τους διδάσκοντες , το δικό τους υπόβαθρο και κατά πόσο σχετίζονται με την εκπαιδευτική τεχνολογία. Επίσης το γνωστικό αντικείμενο με το οποίο ασχολούνται και στο οποίο θα ενσωματώσουν τη χρήση του εκπαιδευτικού λογισμικού. Τέλος, στη φάση του καθορισμού των απαιτήσεων καθορίζονται πλήρως οι διδακτικοί στόχοι, το μαθησιακό περιβάλλον και το περιεχόμενο. Ενσωματώνεται το υλικό και διαμορφώνεται το ψηφιακό περιβάλλον καθώς καταγράφονται και τα επιθυμητά αποτελέσματα (Δημητριάδης, 2015).

4. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η ερευνητική μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα εργασία είναι η μελέτη περίπτωσης. Η μελέτη περίπτωσης αποτελεί ερευνητική μέθοδο που βασίζεται κυρίως σε προσωπική – εμπειρική έρευνα. Ο ερευνητής τοποθετεί την έρευνα σε συγκεκριμένο πλαίσιο – περιβάλλον. Κάθε μία από τις έρευνες μελέτης περιπτώσεων είναι μοναδική και ξεχωριστή καθώς πρόκειται για υποκειμενική και εμπειρική έρευνα. Συνδέεται τις περισσότερες φορές με την ποιοτική ανάλυση.

Τα συνήθη εργαλεία της συγκεκριμένης μεθόδου , είναι η επιτόπια παρατήρηση , η ανάλυση και η περιγραφή του αντικείμενου της έρευνας. Επιπλέον στοιχεία που συμβάλλουν στην ερευνητική διαδικασία είναι οι γραπτές αναφορές και η σχετική με το αντικείμενο βιβλιογραφία.

Συγκεκριμένα στην παρούσα εργασία, το αντικείμενο της έρευνας αποτελούν τα εκπαιδευτικά λογισμικά που χρησιμοποιούνται στις κοινότητες των ομογενών στις διάφορες χώρες του εξωτερικού, με σκοπό τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας.

Τα στάδια που ακολουθήθηκαν για την διεξαγωγή της έρευνας ήταν :

- Εντοπισμός αντικειμένων μελέτης.
- Ανάλυση σχετικής βιβλιογραφίας
- Ανάλυση και ανασκόπηση αντικείμενου έρευνας
- Αποτελέσματα έρευνας

Εργαλεία της έρευνας αποτέλεσαν η επιτόπια παρατήρηση , η ανάλυση σχετικής βιβλιογραφίας , ανάλυση και περιγραφή των αντικειμένων.

Τα αντικείμενα της έρευνας ήταν τρία εκπαιδευτικά λογισμικά , το *φιλογλωσσία* του ινστιτούτου επεξεργασίας του λόγου (ΙΕΛ) , το *ηλεκτρονικό περιβάλλον μάθησης του εργαστηρίου ΕΔΙΑΜΜΕ* και *οι κοινότητες μάθησης του εργαστηρίου ΕΔΙΑΜΜΕ*.

Η ανάλυση του ηλεκτρονικού περιβάλλοντος του ΕΔΙΑΜΜΕ βασίστηκε και στην σχετική βιβλιογραφία «Ελληνόγλωσση πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια διαπολιτισμική εκπαίδευση στην διασπορά» του Ιωάννη Σπαντιδάκη και της Δέσποινας Βασαρμίδου από το εργαστήριο ΕΔΙΑΜΜΕ του πανεπιστημίου Κρήτης το 2014. Το συγκεκριμένο βιβλίο περιγράφει τους τρόπους διαφοροποίησης μιας διδασκαλίας αλλά και πως το ηλεκτρονικό περιβάλλον μάθησης του ΕΔΙΑΜΜΕ αξιοποιεί αυτόν τρόπο διδακτικής προσέγγισης. Στο βιβλίο αναλύονται λεπτομερώς οι

δυνατότητες που παρέχονται στους εκπαιδευτικούς αλλά τους μαθητές που χρησιμοποιούν και πλοηγούνται στο περιβάλλον. Οι συγγραφείς του βιβλίου καθώς είναι και μέλη του εργαστηρίου ΕΔΙΑΜΜΕ περιγράφουν κάθε εργαλείο και λεπτομέρεια του περιβάλλοντος αναφέροντας για κάθε ένα από αυτά τις θεωρίες στις οποίες έχει βασιστεί ο σχεδιασμός τους. Χρησιμοποιεί στιγμιότυπα εικόνων από δραστηριότητες, αλληλεπιδράσεις, εργαλεία για να αναδείξει την ποικιλία των δραστηριοτήτων, και επιλογών που παρέχει το λογισμικό στους χρήστες. Επιπλέον προβάλλει αναλυτικά πως διαμορφώνεται το λογισμικό σε σχέση με τα ενδιαφέροντα, το μαθησιακό στίλ, την ετοιμότητα των μαθητών και το περιεχόμενο των δραστηριοτήτων. Το συγκεκριμένο βιβλίο θα μπορούσε να αποτελέσει έναν οδηγό χρήσης του λογισμικού για την ελληνόγλωσση εκπαίδευση καθώς παρέχει και πληροφορίες για τον τρόπο διδασκαλίας, αξιοποίησης και ένταξης ενός λογισμικού στην διδακτική πράξη. Αποτυπώνεται με απόλυτη ακρίβεια και επιχειρήματα η διδακτική προσέγγιση και οι θεωρίες μάθησης που διαμορφώνουν το λογισμικό. Σε κάθε σχολιασμό και ανάλυση των δυνατοτήτων του λογισμικού, προβάλλεται η πληθώρα επιλογών, και η ελευθερία κινήσεων που παρέχει τόσο στους εκπαιδευτικούς αλλά και τους εκπαιδευόμενους. Πρόκειται για ένα ανοιχτού τύπου λογισμικό, που είναι βασισμένο στις αρχές σύγχρονων μετασχηματιστικών θεωριών μάθησης οι οποίες δίνουν έμφαση στις ανάγκες, τα ενδιαφέροντα και τις ιδιαιτερότητες των μαθητών.

Σημαντικό ρόλο για την περιγραφή και ανάλυση των κοινοτήτων μάθησης, διαδραμάτισε το εγχειρίδιο χρήσης του εργαστηρίου ΕΔΙΑΜΜΕ του πανεπιστημίου Κρήτης. Πρόκειται για έναν οδηγό χρήσης των κοινοτήτων που είναι γραμμένος από την ομάδα του εργαστηρίου ΕΔΙΑΜΜΕ. Στον οδηγό αναπτύσσονται σταδιακά όλες οι δυνατότητες των κοινοτήτων. Παρουσιάζονται και περιγράφονται όλα τα στάδια που ακολουθεί ο εκπαιδευτικός αλλά και μαθητής κατά την πλοήγηση του. Αναλύονται διεξοδικά τα βήματα από την εγγραφή ενός χρήστη. Για κάθε μια από τις επιλογές που παρέχονται στους χρήστες αναλύονται ένα προς ένα τα διαθέσιμα εργαλεία και οι λειτουργίες τους. Κάθε μια επιλογή περιγράφεται αλλά και παρουσιάζεται με εικόνα από στιγμιότυπο οθόνης. Συγκεκριμένα η περιγραφή των κοινοτήτων χωρίζεται σε δύο τμήματα , αρχικά περιγράφεται το μενού και όλες οι διαθέσιμες επιλογές του στο μενού των καθηγητών και έπειτα αναλύεται το μενού των μαθητών. Επίσης εκτός της περιγραφής των οθονών και των επιλογών που διατίθενται σε καθένα από τους χρήστες αναλύεται η γενικότερη λειτουργία των κοινοτήτων και ο στόχος τους.

5. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

5.1 Ανασκόπηση και ανάλυση εκπαιδευτικών λογισμικών

Η περιγραφή και η ανασκόπηση των λογισμικών, βασίζεται σε σχετικές με τα λογισμικά βιβλιογραφίες αλλά και σε προσωπική πλοήγηση και περιγραφή των λογισμικών. Περιγράφονται ακριβώς οι σελίδες, το υλικό και το περιεχόμενο με το οποίο έρχεται σε επαφή ο κάθε χρήστης σε καθένα από τα τρία λογισμικά ώστε να ερευνηθεί με ποιο τρόπο συνδέονται τα λογισμικά με τις θεωρίες μάθησης και ποια χαρακτηριστικά τους είναι εκείνα που τα προσδιορίζουν.

5.1.1 Φιλολογία

Το ινστιτούτο επεξεργασίας του λόγου (ΙΕΛ) σχεδίασε το εκπαιδευτικό λογισμικό πολυμέσων «φιλολογία» για την διδασκαλία των ελληνικών ως ξένη γλώσσα, στα πλαίσια του προγράμματος ΔΙΑΛΟΓΟΣ της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας. Πρόκειται για μια σειρά CD-ROMS που απευθύνονται σε μαθητές που ξεκινούν να μαθαίνουν την ελληνική γλώσσα ή την γνωρίζουν ελάχιστα. Υποστηρίζεται από έξι γλώσσες αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά, ισπανικά, δανικά και ρωσικά. Στόχος του συγκεκριμένου λογισμικού είναι ο χρήστης να αποκτήσει επικοινωνιακή επάρκεια μέσω δραστηριοτήτων που εστιάζουν περισσότερο στην κατανόηση του γραπτού και του προφορικού λόγου. Επιπλέον δίνεται η δυνατότητα στους χρήστες- μαθητές να χρησιμοποιήσουν το λογισμικό δωρεάν στο διαδίκτυο. Στη παρούσα εργασία θα αναλυθεί εκτενέστερα το λογισμικό που χρησιμοποιούν δωρεάν οι χρήστες.

Ξεκινώντας την πλοήγηση στο site ο χρήστης έρχεται σε επαφή με την αρχική σελίδα στην οποία εμφανίζονται ο τίτλος καθώς και πληροφορίες για το μαθησιακό περιβάλλον. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα είναι χωρισμένο σε τρεις ομάδες όπου η κάθε μια περιλαμβάνει πέντε ενότητες. Σε εμφανές σημείο αναγράφεται το γνωστικό επίπεδο των μαθητών στους οποίους αναφέρεται το λογισμικό.

Εικόνα 5.1 Αρχική οθόνη λογισμικού «Φιλογλωσσία»

Στην ενότητα «information» της αρχικής σελίδας παρέχονται πληροφορίες σχετικά με την εφαρμογή και τα CD-ROMS. Αναλυτική είναι η περιγραφή της δομής κάθε ενότητας αλλά και της διδακτικής προσέγγισης. Κατά κύριο λόγο κάθε ενότητα περιλαμβάνει ένα κείμενο, λεξιλόγιο γραμματικών κανόνες και ασκήσεις εμπέδωσης που στοχεύουν στην απόκτηση επικοινωνιακής επάρκειας. Το λογισμικό είναι σχεδιασμένο με βάση τις αρχές της επικοινωνιακής προσέγγισης.

Εικόνα 5.2 Σελίδα που παρουσιάζεται όταν επιλεγεί η επιλογή «Information».

Ο μαθητής-χρήστης μπορεί να επικοινωνήσει με τους διαχειριστές της εφαρμογής χρησιμοποιώντας την επιλογή «feedback». Αφού συμπληρώσει τα απαραίτητα στοιχεία, όνομα χρήστη και ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, μπορεί να αποστείλει τυχόν

σχόλια και απορίες. Ενώ παράλληλα μπορεί να δει και να διαβάσει μηνύματα και σχόλια άλλων χρηστών.

ShareThis
Tweet

Feedback

Insert a new comment:

User Name (optional):

User E-mail (optional):

Comment:

Submit Reset

Note: For information on buying the CDs please see [here](#).
For dictionaries you can try [this EU site](#).

Most recent user remarks

1 From Derrick Mayberry
Would you be interested in advertising that costs less than \$49 every month and sends hundreds of people who are ready to buy directly to your website?
Please send me a reply here: walter3519rob@gmail.com and I'll send more details.

2 From Williamtus
?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?> XRumerProject< PrimarySection> ProjectName>918indo_13102019/ProjectName>
ProjectFormat>ANSL/ProjectFormat> NickName>Robertneels/NickName> RealName>RobertneelsYR/RealName> Password>\$aptK7k1y7K/Password>
EmailAddress>stempotat92130364@gmail.com/EmailAddress> EmailPassword>GDLVDNU622/EmailPassword>

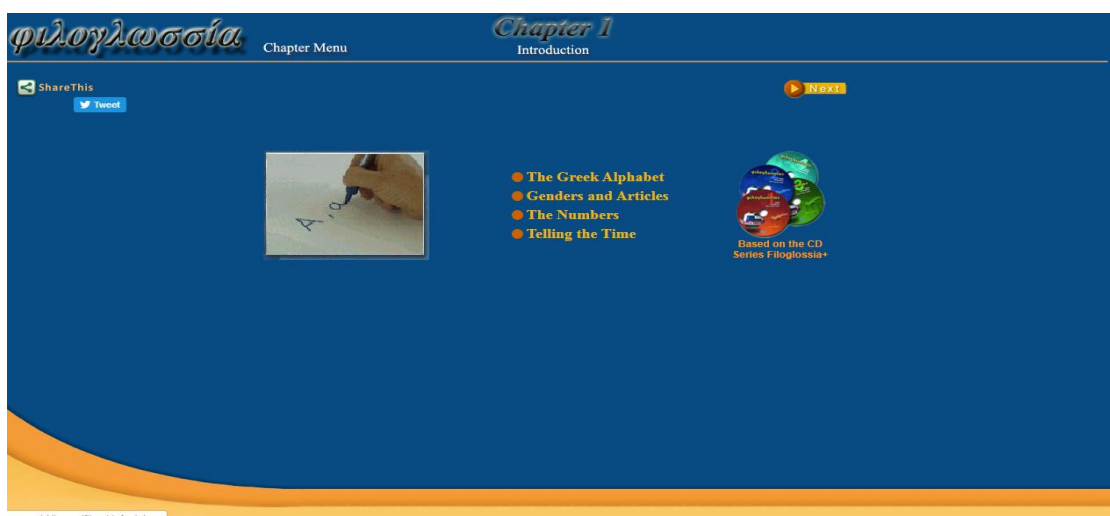
Εικόνα 5.3 Σελίδα όπου ο χρήστης μπορεί να επικοινωνήσει με τους διαχειριστές. Επιλογή «feedback»

Πατώντας στην πρώτη ομάδα ενοτήτων (chapters 1-5) ο χρήστης μεταφέρεται στην επόμενη σελίδα όπου είναι τα περιεχόμενα κάθε ομάδας. Για τον σχολιασμό του συγκεκριμένου περιβάλλοντος θα χρησιμοποιηθεί η πρώτη ενότητα καθώς η δομή όλων των ενοτήτων είναι η ίδια. Κάθε ενότητα έχει ένα διαφορετικό θέμα, του οποίου ο τίτλος αναγράφεται κάτω από τον αριθμό της. Τα θέματα που επιλέγονται είναι αυθεντικές καθημερινές καταστάσεις. Αξιοσημείωτο είναι ότι ο χρήστης μπορεί να μεταβεί σε όποια ενότητα επιθυμεί χωρίς να προαπαιτείτε η ολοκλήρωση της προηγούμενης. Το υλικό και οι ενότητες δεν είναι γραμμικά δομημένες. Ο εκπαιδευόμενος μπορεί να προσπερνά ενότητες και περιηγείται ελεύθερα στις προηγούμενες η και στις επόμενες όποτε το επιθυμεί.

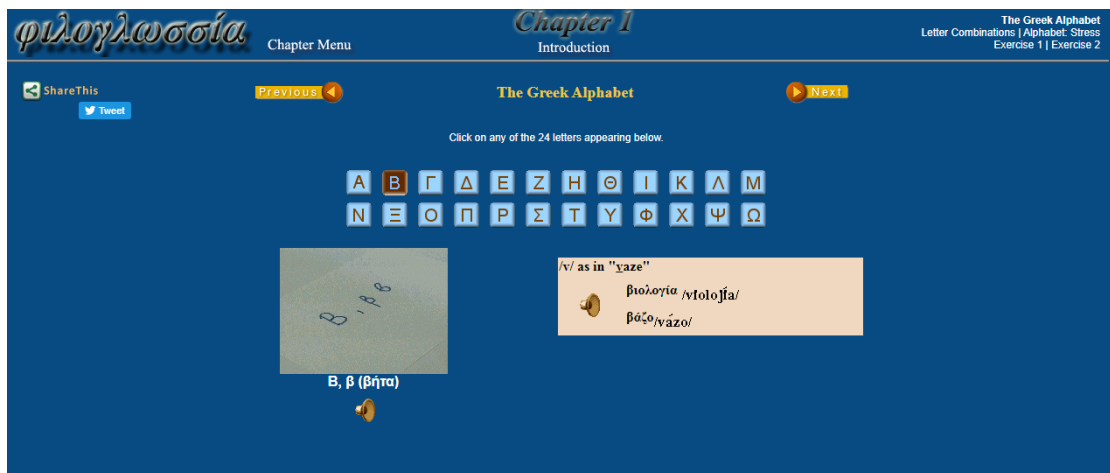

Εικόνα 5.4 Παρουσιάζονται τα κεφάλαια 1-5 και ο τίτλος κάθε κεφαλαίου.

Προχωρώντας στην πρώτη ενότητα (Chapter 1- introduction) παρουσιάζονται πιο συγκεκριμένα τα περιεχόμενα της. Σε κάθε σελίδα του λογισμικού υπάρχει το κουμπί «next» και «previous» ώστε να διευκολύνεται η μετάβαση στις σελίδες. Επιπλέον πατώντας οποιαδήποτε στιγμή στην λέξη «φιλογλωσσία» ο μαθητής μεταφέρεται στην αρχική σελίδα του λογισμικού, ενώ επιλέγοντας την λέξη «chapters» μεταβαίνει σε όποια ενότητα επιθυμεί. Η πρώτη ενότητα περιλαμβάνει τα κεφάλαια με το ελληνικό αλφάβητο, τους αριθμούς, τα άρθρα αλλά και την ώρα. Εισαγωγικά κεφάλαια με απαραίτητες γνώσεις ώστε ο μαθητής να μπορέσει να συνεχίσει την πλοήγηση στο λογισμικό.

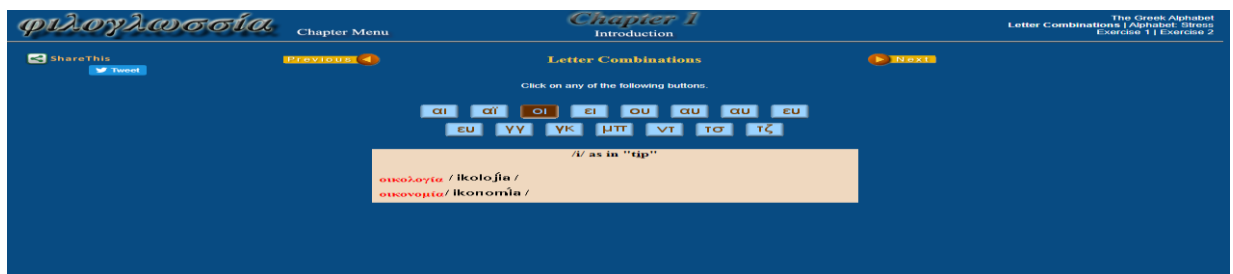

Εικόνα 5.5 Περιεχόμενα του 1^{ου} κεφαλαίου.

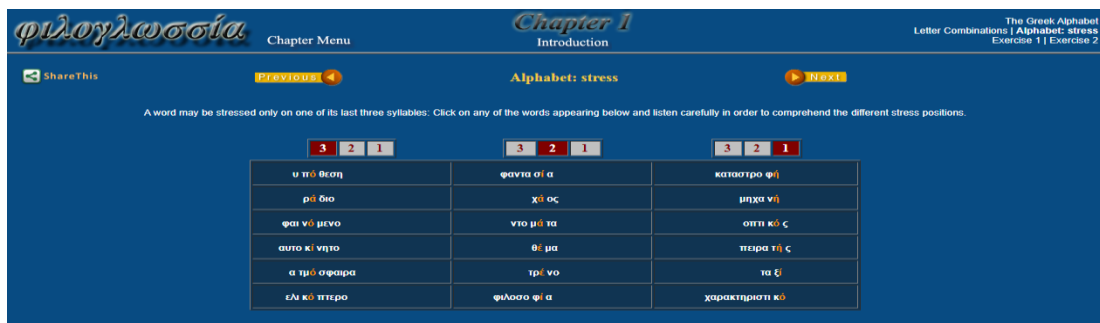

Εικόνα 5.6 Γραμματική του 1^{ου} κεφαλαίου, ελληνικό αλφάβητο.

Συνεχίζοντας στην επόμενη σελίδα του λογισμικό εμφανίζεται το ελληνικό αλφάβητο. Πατώντας σε κάθε ένα από τα γράμματα εμφανίζεται μία εικόνα που περιγράφει τον τρόπο γραφής του αλλά και ένα πλαίσιο με πληροφορίες για το κάθε γραμματικό χαρακτήρα. Επιπλέον πατώντας στην ντουντούκα ο μαθητής ακούει την εκφορά του γράμματος. Σε αυτό το στάδιο συνδυάζονται ο ήχος και η εικόνα. Έπειτα ο χρήστης έρχεται σε επαφή με τους φθόγγους, πατώντας σε καθένα από αυτούς εμφανίζεται ένα πλαίσιο με πληροφορίες για την εκφορά του φθόγγου αλλά και λέξεις που τους περιέχουν. Η κάθε λέξη ακούγεται δυνατά. Σε επόμενο στάδιο διδάσκεται ο τονισμός των λέξεων μέσω ενός πίνακα όπου το γράμμα που τονίζεται είναι σημειωμένο με διαφορετικό χρώμα. Επιλέγοντας την λέξη ο μαθητής μπορεί να ακούσει την εκφορά της και να δώσει σημασία στην εκφορά του γράμματος που τονίζεται.

Εικόνα 5.7 Γραμματική , φθόγγοι.

Εικόνα 5.8 Παράδειγμα ασκήσεως γραμματικής.

Αφού ολοκληρωθεί κύκλος της θεωρίας, στις επόμενες σελίδες ακολουθούν ασκήσεις εμπέδωσης. Σε κάθε σελίδα όπου περιέχονται ασκήσεις γραμματικής είτε λεξιλογικές εμφανίζεται στα αριστερά ένα εικονίδιο με κλειδί όπου επιλέγοντας το ο μαθητής μπορεί να δει τις σωστές απαντήσεις.

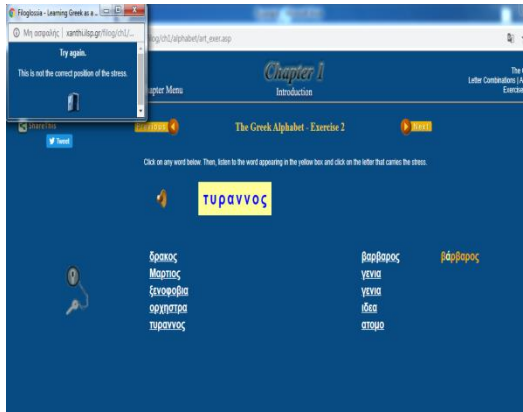
Εικόνα 5.9 Άσκηση εμπέδωσης .

Ο μαθητής αφού απαντήσει στα ζητούμενα των ασκήσεων επιλέγοντας το πλήκτρο «check» ελέγχει τις απαντήσεις του. Ο μαθητής έχει την δυνατότητα να συνεχίσει στην επόμενη σελίδα ακόμα κι αν έχει λάθος απαντήσεις αλλά και χωρίς να απαντήσει στην άσκηση. Κατά τον έλεγχο των απαντήσεων της συγκεκριμένης άσκησης εμφανίζεται απλά ένα σύμβολο επιτυχίας ή αποτυχίας χωρίς την εμφάνιση κάποιου μηνύματος επιβράβευσης ή επεξήγησης του λάθους αντίστοιχα.

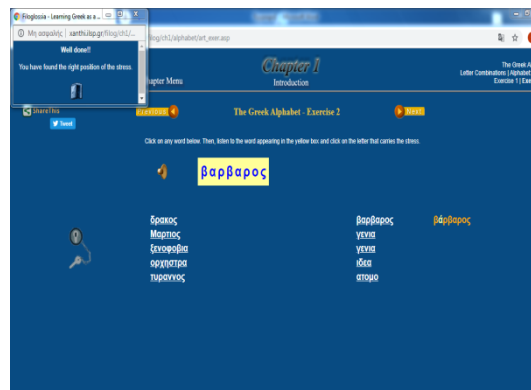

Εικόνα 5.10 Άσκηση εμπέδωσης.

Σε αντίθεση με την επόμενη άσκηση εμπέδωσης όπου ανάλογα την απάντηση εμφανίζεται το κατάλληλο μήνυμα.

Εικόνα 5.11

Εικόνα 5.12

Στις εικόνες 10.11 και 10.12 απεικονίζονται τα μηνύματα που εμφανίζονται στον χρήστη ανάλογα με τις απαντήσεις του, σωστές ή λάθος.

Στην σελίδα που ακολουθεί ξεκινάει το κεφάλαιο της γραμματικής με θέμα τα άρθρα. Σε αυτό το σημείο εκτός του ήχου, εισάγεται στο λογισμικό ένας πράκτορας. Εμφανίζεται ένα εικονίδιο animation με την μορφή ενός ηλικιωμένου κυρίου που παραπέμπει σε δάσκαλο. Όταν ο χρήστης επιλέγει το εικονίδιο αυτό εμφανίζονται επιπλέον επεξηγήσεις και θεωρία. Παράλληλα όπως και στις προηγούμενες σελίδες συνδυάζονται τα στοιχεία του ήχου και της εικόνας.

φιλογλωσσία Chapter Menu **Chapter 1** Introduction Page 1 | Page 2 Exercise 1 | Exercise 2

ShareThis Previous **Genders and Articles** Next

The indefinite article is used when we want to refer to a person or object with no specific identification. It is usually omitted after the verb "to be" + noun or adjective.
 e.g. Ο Κώστας είναι γιατρός = Costas is a doctor.
 Ο Κώστας είναι πλούσιος = Costas is rich.
 The indefinite article in all genders coincides in form (but not in meaning) with the numeral "one".
 e.g. Έμεινα στην Αθήνα για μίσην ημέρα = I stayed in Athens for one day.
 Μαί μετρο συνάντησα τον Κώστα = One day I met Costa.
 Note: the indefinite article is omitted in plural.

οριστικό άρθρο (masculine), μία/μία (feminine), ένα (neuter). In the following examples, the definite articles are followed by nouns. The gender is generally arbitrary in Greek and is only determined to a certain extent by the endings of the nouns.
 Click on each of the words below and listen.

Masculine		Feminine		Neuter	
πατέρας	-ος	μία/μία πόρτα	-α	ένα θέμα	-μα
παιδί	-ος	μία/μία αψίδα		ένα δέμα	
γιαγιάς	-ας	μία/μία γλάστρα		ένα πέλιμα	
μαθητής	-ης	μία/μία αρχή	-η	ένα βιβλίο	-ο
διευθυντής	-ης	μία/μία υπόθεση		ένα περίπτερο	
αφέντης	-ές	μία/μία βιβλιοθήκη		ένα αυτοκίνητο	
καναπές	-ές				
παππούς	-ους			ένα μάτι	-ι

Εικόνα 5.13 Κατά την ανάγνωση της θεωρίας, υπάρχει η δυνατότητα επεξηγήσεων στα αγγλικά.

Στις ασκήσεις εμπέδωσης ακολουθείται το ίδιο μοτίβο με τις προηγούμενες. Ο μαθητής καλείται να πληκτρολογήσει λέξεις συμπληρώνοντας κενά και έπειτα να ελέγξει τις απαντήσεις του. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην συγκεκριμένη άσκηση ο μαθητής καλείται να συμπληρώσει το σωστό άρθρο και αόριστη αντωνυμία. Σε περίπτωση που ο χρήστης πληκτρολογήσει την σωστή απάντηση, γραμμένη όμως λάθος το λογισμικό την ερμηνεύει ως μη ορθή απάντηση. Κάτι που δεν συνάδει απαραίτητα με τις αρχές της επικοινωνιακής προσέγγισης, όπου σημασία δίνεται στην κατανόηση του λόγου, και όχι τόσο στην σωστή χρήση των συντακτικών και γραμματικών κανόνων.

φιλογλωσσία Chapter Menu **Chapter 1** Introduction Page 1 | Page 2 Exercise 1 | Exercise 2

ShareThis Previous **Genders and Articles - Exercise 2** Next

Find the gender of the nouns appearing below and insert the missing definite and indefinite articles as in the example. When you type your answers press "Check".

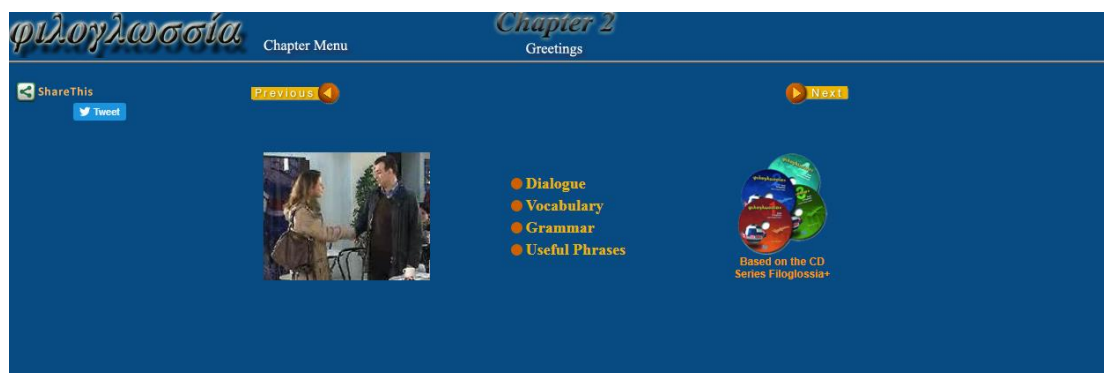
			
το σπίτι ένα σπίτι	το δέμα ✓ ένα δέμα ✗	η βροχή ✓	ο καναπές ✓ ΕΝΑΣ καναπές ✗
			
η πόρτα ✓ μία πόρτα ✓	το τηλέφωνο ✓ ένα τηλέφωνο ✓	ο μαθητής ✓ ένας μαθητής ✓	η μαιμού ✓ μία μαιμού ✓

@theick!

Εικόνα 5.14 Άσκηση εμπέδωσης της γραμματικής, με εικόνες.

Το σύνολο των ενοτήτων του λογισμικού δομείται, όπως ακριβώς η δεύτερη ενότητα. Κάθε μία από αυτές ξεκινάει με την παρουσίαση ενός κειμένου. Σχολιάζεται το λεξιλόγιο και οι εκφράσεις και τελειώνει με τους γραμματικούς κανόνες και τις ασκήσεις εμπέδωσης. Πιο συγκεκριμένα αναλύεται η δεύτερη ενότητα ώστε να περιγράψουν εκτενέστερα οι μέθοδοι και τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται για την εκμάθηση της γλώσσας.

Προχωρώντας στην δεύτερη ενότητα (chapter 2 – greetings) του λογισμικού εμφανίζονται τα περιεχόμενα και μια εικόνα σχετική με το θέμα του κεφαλαίου.

Εικόνα 5.15 Αρχική οθόνη με περιεχόμενα του 20^{ου} κεφαλαίου.

Ο κάθε χρήστης έχει την δυνατότητα να διαβάσει το κείμενο και στις δύο γλώσσες. Αρχικά ο διάλογος εμφανίζεται στην ελληνική, πατώντας όμως το κουμπί στο επάνω μέρος του κειμένου εμφανίζεται δίπλα του η ακριβής μετάφρασή του. Επιπλέον ο μαθητής δύναται να ακούσει τον διάλογο στα ελληνικά πατώντας επάνω σε κάθε πρόταση του. Αφού ο μαθητής ακούσει και διαβάσει τον διάλογο στην επόμενη σελίδα, μπορεί να δει μία ταινία μικρού μήκους με αναπαράσταση του διαλόγου σε παραλληλισμό με τον κείμενο γραμμένο και στις δύο γλώσσες.

φιλογλωσσία Chapter Menu **Chapter 2** Greetings Introduction | Main Dialogue Exercise 1 | Exercise 2 Exercise 3 | Exercise 4

ShareThis Previous Introduction Next

Με λένε Ελένη Οικονόμου.	My name is Eleni Economidou.
Είμαι από την Αθήνα.	I come from Athens.
Μένω στην Πλάκα.	I live in Plaka.
Τώρα είμαι στο αεροδρόμιο.	Now, I am at the airport.
Περιμένω έναν κύριο, τον κύριο Τομ Χάρτ.	I am expecting a gentleman, Mr Tom Hart.
Ο κύριος Χάρτ είναι από το Λονδίνο, αλλά ξέρει ελληνικά.	Mr Hart is from London, but he knows Greek.

Εικόνα 5.16 Κείμενο γραμμένο στην ελληνική αλλά και την αγγλική γλώσσα.

φιλογλωσσία Chapter Menu **Chapter 2** Greetings Introduction | Main Dialogue Exercise 1 | Exercise 2 Exercise 3 | Exercise 4

ShareThis Previous Main Dialogue Next

Κυρία Οικονόμου:	Καλημέρα! Μιλάτε Ελληνικά.	Ms Iconomidou:	Good morning. Do you speak Greek?
Κύριος Χάρτ:	Καλημέρα! Ναι, μιλάω Ελληνικά.	Mr Hart:	Good morning. Yes, I do speak Greek.
Κυρία Οικονόμου:	Είστε ο κύριος Χάρτ.	Ms Iconomidou:	Are you Mr Tom Hart?
Κύριος Χάρτ:	Ναι. Εσείς, πώς λέγεστε;	Mr Hart:	That's right. And you? What's your name?
Κυρία Οικονόμου:	Με λένε Ελένη Οικονόμου. Χαίρω πολύ.	Ms Iconomidou:	My name is Eleni Economidou. Nice to meet you.
Κύριος Χάρτ:	Α, μάστα! Χαίρω πολύ κυρία Οικονόμου.	Mr Hart:	Oh, I see! Nice to meet you, Ms Economidou.
Κυρία Οικονόμου:	Ξέρετε καλά ελληνικά. Από πού είστε;	Ms Iconomidou:	You speak Greek well. Where are you from?
Κύριος Χάρτ:	Είμαι από την Αγγλία, από το Λονδίνο. Εσείς;	Mr Hart:	UK, London. You?
Κυρία Οικονόμου:	Εγώ είμαι από την Αθήνα... Λοιπόν, φεύγουμε για το ξενοδοχείο.	Ms Iconomidou:	I'm from Athens... Well, shall we go to the hotel?
	Ένα λεπτό. Περιμένω την φίλη μου... Α, νάτη! Κυρία		Just a moment. I'm waiting for my friend... There she is!

Εικόνα 5.17 Το κείμενο, μεταφρασμένο ανά φράση στην αγγλική γλώσσα, ενώ παράλληλα υπάρχει το βίντεο με την αναπαράσταση του διαλόγου.

5.1.1.1 Φιλολογσία και παιδαγωγικές προσεγγίσεις

Στο περιβάλλον του λογισμικού «Φιλολογσία» ακολουθείται ένας απλός σχεδιασμός. Ένα συγκεκριμένο μοτίβο χρωμάτων και επιλογών χρησιμοποιείται σε όλες τις ενότητες χωρίς να υπάρχει καμία εναλλαγή. Η χρήση ήχου και εικόνων είναι περιορισμένη. Σχετικές με το θέμα της ενότητας εικόνες εμφανίζονται στην αρχή κάθε μίας. Η χρήση εικόνων περιορίζεται σε κάποιες ασκήσεις. Με ήχο εμπλουτίζονται αποσπασματικά κάποιες σελίδες με γραμματικές ασκήσεις και αποσπάσματα θεωρίας. Υπάρχει εναλλαγή στην γλώσσα που χρησιμοποιείται στην εφαρμογή. Στην αγγλική γλώσσα είναι γραμμένες όλες οι οδηγίες, οι εκφωνήσεις των ασκήσεων και οι πληροφορίες. Επίσης ο μαθητής έχει την επιλογή πατώντας ένα κουμπί σε κάποιες σελίδες να μπορεί να διαβάσει και στις δύο γλώσσες. Ο συνδυασμός ήχου, εικόνας και κειμένου σε πολλές σελίδες βοηθάει τον χρήστη στην ταυτόχρονη εξάσκηση και ανάπτυξη πολλών γνωστικών δεξιοτήτων.

Πρόκειται για ένα κλειστού τύπου λογισμικό επηρεασμένο από συμπεριφοριστικές θεωρίες, που μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για εξάσκηση. Η δομή του θυμίζει βιβλίο και αντικαθιστά τον ρόλο του δασκάλου σε μία παραδοσιακού τύπου διδασκαλία. Το υλικό και το περιεχόμενο κάθε ενότητας είναι περιορισμένο και δεν επιδέχεται καμία αλλαγή. Κατατάσσεται στα λογισμικά καθοδηγούμενης διδασκαλίας, πρακτικής και εξάσκησης.

5.1.2 Ηλεκτρονικό περιβάλλον μάθησης ΕΔΙΑΜΜΕ

Το εργαστήριο ασχολείται με θέματα παιδείας και εκπαίδευσης των Ελλήνων ομογενών αλλά και των παλιννοστούντων Ελλήνων. Παράλληλα ασχολείται με την παραγωγή διδακτικού υλικού είτε σε έντυπη αλλά και ψηφιακή μορφή με τη δημιουργία e-books και λογισμικών για την εκμάθηση των ελληνικών. Το υλικό αφορά τους εκπαιδευόμενους αλλά και τους εκπαιδευτικούς. Το εργαστήριο παρέχει στους εκπαιδευτικούς την δυνατότητα συνεχούς κατάρτισης αλλά και εγχειρίδια για τη διδασκαλία και την χρήση των λογισμικών.

Στο ηλεκτρονικό περιβάλλον μάθησης ακολουθούνται δυο διαδρομές. Η 1^η διαδρομή αφορά μαθητές 5 /6 ετών έως και 16 ετών ενώ η 2^η διαδρομή αναφέρεται σε μαθητές κυρίως δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης από 12 έως και 16 ετών. Τα επίπεδα γλωσσομάθειας θα μπορούσαν να διαδέχονται το ένα το άλλο και να ακολουθούν γραμμική πορεία, όμως κάτι τέτοιο είναι δύσκολο καθώς οι συνθήκες διδασκαλίας στην διασπορά διαφέρουν. Το επίπεδο γλωσσομάθειας διαφέρει από άτομο σε άτομο, όπως ποικίλουν και τα κίνητρα και οι κοινωνικές και πολιτισμικές συνθήκες ανά κοινότητα. Το υλικό του ηλεκτρονικού περιβάλλοντος είναι διαμορφωμένο με τρόπο τέτοιο ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί στις ανάγκες ενός ανομοιογενούς μαθητικού πληθυσμού , καθώς το υλικό βρίσκεται συγκεντρωμένο σε ένα ενιαίο περιβάλλον, καλύπτει όμως όλα τα μαθησιακά επίπεδα.

Το συγκεκριμένο ηλεκτρονικό περιβάλλον είναι δομημένο ώστε ο εκπαιδευτικός με ευκολία να μπορεί να διαφοροποιήσει την διδασκαλία του ανάλογα με τις ανάγκες των εκπαιδευόμενων του. Σε πρώτο επίπεδο μπορεί να διαφοροποιηθεί η διδασκαλία ως προς την ετοιμότητα των μαθητών. Το λογισμικό απευθύνεται σε μαθητές αρχάριους ή και προχωρημένους. Μαθητές που είτε γνωρίζουν αρκετά , είτε ελάχιστα είτε καθόλου την ελληνική γλώσσα. Επιπλέον μπορεί ένα ποσοστό μαθητών να έχουν αναπτύξει κάποιες μόνο από τις γλωσσικές δεξιότητες. Σε όλα τα μαθησιακά επίπεδα καθορίζονται τρεις βαθμοί δυσκολίας (εύκολο, μέτριο, δύσκολο) και σχετίζονται και με τις δραστηριότητες αλλά και με τα κείμενα προς ανάγνωση και επεξεργασία. Ακόμα σε κάθε τμήμα του περιβάλλοντος ο μαθητής έχει την δυνατότητα να επιλέξει εργαλεία που λειτουργούν ως βοηθοί του μαθητή και τον διευκολύνουν στην διεκπεραίωση των δραστηριοτήτων του. Πιο αναλυτικά ανάλογα με το στόχο ο μαθητής στην κατηγορία «Γράφω» του επιπέδου B1 και B2 μπορεί να επιλέξει βοήθεια στην συγγραφική διαδικασία , ενώ παράλληλα μπορεί να επιλέξει το κουμπί βοήθεια στο λεξιλόγιο για τυχόν νέες ή και άγνωστες λέξεις. Επίσης η βοήθεια μπορεί να επιλεγεί και σε συγκεκριμένες μόνο φάσεις της συγγραφικής διαδικασίας (παραγωγή ιδεών, οργάνωση, καταγραφή, βελτίωση). Στη κατηγορία «κατανοώ» του επιπέδου B2 μπορούν να εκτελεστούν δραστηριότητες χωρίς βοήθεια από έμπειρους μαθητές ή και με βοήθεια, καθοδήγηση δηλαδή στην ανάγνωση. Στην κατηγορία «Μαθαίνω» του επιπέδου B2, ο μαθητής μπορεί παρακολουθήσει παρουσιάσεις όπου αναλύεται εκτενέστερα η θεωρία του μαθήματος .Επιπλέον ο μαθητής επιλέγοντας το βιβλίο της γλώσσας μπορεί να ανατρέξει σε οποιαδήποτε θεωρία, λεξικό και λεξιλόγιο και να

ασχοληθεί με σχετικές δραστηριότητες. Ένα επιπλέον στοιχείο διαφοροποίησης ως προς δόμηση του περιβάλλοντος αποτελούν οι στόχοι. Οι στόχοι του περιβάλλοντος γενικά αλλά και του κάθε επιπέδου ειδικότερα είναι κατηγοριοποιημένοι ώστε ο μαθητής να μπορεί να τον επιλέξει και να εξασκηθεί σε αυτόν. Η άμεση επιλογή των στόχων δίνει την δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να μπορεί κάθε φορά ,αφού αναγνωρίσει τις αδυναμίες του κάθε εκπαιδευόμενου, να ανατρέξει σε αυτούς και να επιλέξει τον κατάλληλο. Τέλος σημαντικό τμήμα του περιβάλλοντος αποτελεί η ψηφιακή βιβλιοθήκη, στην οποία βρίσκεται συναφές υλικό για περαιτέρω εξάσκηση.

Το πιο ισχυρό ίσως κίνητρο για την διδασκαλία με οποιοδήποτε περιεχόμενο , είναι τα ενδιαφέροντα των μαθητών. Μια επιτυχημένη διδασκαλία προκύπτει όταν οι μαθητές καταφέρνουν να χτίσουν και να κατακτήσουν την γνώση μέσα από δραστηριότητες που τους εμπνέουν και έχουν σχέση με την δική τους ζωή και ενδιαφέροντα. Γι' αυτό βασική παράμετρος κατά το σχεδιασμό του ηλεκτρονικού περιβάλλοντος του ΕΔΙΑΜΜΕ είναι τα ενδιαφέροντα των μαθητών. Σε όλα τα επίπεδα αλλά και τις ενότητες και δραστηριότητες υπάρχει πληθώρα επιλογών, ώστε να καλύπτεται ένα ευρύ φάσμα ενδιαφερόντων. Αναλυτικότερα το περιεχόμενο των κειμένων, των δραστηριοτήτων αλλά και των εργαλείων του λογισμικού περιέχει μία ποικιλία από διαφορετικά θέματα. Θέματα που σχετίζονται με όλες τις πτυχές της καθημερινής ζωής. Επιπλέον αναπτύσσονται δραστηριότητες που αφορούν και τις τέσσερις γλωσσικές δεξιότητες. Στις γλωσσικές δεξιότητες οι μαθητές μπορούν να εξασκηθούν με πολλούς διαφορετικούς τρόπους. Εκτός των διαφορετικών τύπων ερωτήσεων και ασκήσεων (κλειστού -ανοιχτού τύπου, κρυπτόλεξα, αναγραμματισμοί, σταυρόλεξα, πολλαπλής επιλογής, συμπλήρωση κενών) οι μαθητές μπορούν να εξασκηθούν επιλέγοντας τις ενότητες «Παίζω» ή «Τραγουδώ». Στην ενότητα παίζω μπορούν να βρουν πολλά εκπαιδευτικά παιχνίδια ενώ στην ενότητα τραγουδώ μπορούν να ακούσουν ελληνικά παραδοσιακά τραγούδια και να εξασκηθούν φτιάχνοντας τα δικά τους video clips. Στην ψηφιακή βιβλιοθήκη εκτός από το περαιτέρω υλικό σχετικά με τις ενότητες και τους στόχους διδασκαλίας οι μαθητές μπορούν να εντοπίσουν υλικό σχετικό με την ιστορία, την λογοτεχνία, τη γεωγραφία αλλά και άλλα εκπαιδευτικά βιβλία και λογισμικά. Επιπλέον, τα ενδιαφέροντα των εκπαιδευόμενων αξιοποιούνται δίνοντας ελευθερία στον μαθητή να επιλέξει το περιεχόμενο την ενασχόλησης του. Στην κατηγορία «κατανοώ» και « γράφω» (επίπεδο B2) ο μαθητής μπορεί να επιλέξει το είδος του κειμένου που θα παράγει αλλά και το θέμα. Ακόμα στις κατηγορίες « επικοινωνώ» και

στην ενότητα «κοινότητες» οι μαθητές μπορούν να συνεργαστούν σε ομάδες αλλά και να συνομιλούν σύγχρονα ή ασύγχρονα.

Κατά την ανάλυση του ηλεκτρονικού περιβάλλοντος διακρίνεται εύκολα, ότι κατά το σχεδιασμό του βασικό ρόλο διαδραμάτισαν ότι διαφορετικοί τύποι νοημοσύνης όπως έχουν διατυπωθεί από τον Garder, ο οποίος υποστήριξε ότι ανάλογα με τον τύπο νοημοσύνης του, το άτομο μπορεί να μάθει με διαφορετικό τρόπο. Οι διαφορετικοί τύποι νοημοσύνης ορίστηκαν με γνώμονα τις αισθήσεις του ανθρώπου. Τα στιλ μάθησης με κριτήριο τις αισθήσεις χωρίζονται σε οπτικό, ακουστικό και κιναισθητικό. Στο περιβάλλον αξιοποιούνται όλα τα παραπάνω στιλ καθώς η ποικιλία των δραστηριοτήτων που προσφέρει καλύπτει όλα τα επίπεδα και διαφορετικούς τύπους νοημοσύνης. Αρχικά οι πληροφορίες μπορούν να παρουσιάζονται με εικόνα ή ήχο ή κείμενο αλλά και σε συνδυασμό. Ο μαθητής έχει την δυνατότητα να επιλέξει τον τρόπο με τον οποίο θα τα αξιοποιήσει και επεξεργαστεί. (οπτικό, ακουστικό, οπτικοακουστικό). Εκτός αυτών των επιλογών ο εκπαιδευόμενος εμπλέκεται σε δραστηριότητες που απαιτούν, αντίληψη, λογική σκέψη, μίμηση και κίνηση, ενεργοποιώντας έτσι την κιναισθητική νοημοσύνη. Στην ίδια κατηγορία ανήκουν οι εργασίες όπου οι μαθητές αναπαράγουν διαλόγους και δημιουργούν εικονοϊστορίες. Από την άλλη οι μαθητές με μουσική αντίληψη μπορούν να επιλέξουν την κατηγορία «τραγουδώ» και να επεξεργαστούν τραγούδια, να φτιάξουν video clips. Παράλληλα υπάρχουν και οι μαθητές που δρουν και έχουν καλύτερη απόδοση όταν βρίσκονται σε επικοινωνία και επαφή με άλλα άτομα, παρουσιάζουν δηλαδή διαπροσωπική νοημοσύνη. Για την αξιοποίηση και ορθή αντιμετώπιση αυτής της νοημοσύνης μπορούν να εργαστούν σε συνεργασία με άλλους χρήστες-μαθητές στις κοινότητες του ηλεκτρονικού περιβάλλοντος. Από την άλλη μαθητές με ενδοπροσωπική νοημοσύνη εκτελούν καλύτερα τις δραστηριότητες τους όταν εργάζονται μόνοι τους. Μπορούν να επιλέξουν οι ίδιοι τους στόχους, τα κείμενα και τις δραστηριότητες τους ενώ ταυτόχρονα έχουν πρόσβαση στο σημειωματάριο όπου μπορούν να καταγράψουν την πρόοδο τους.

Ο εκπαιδευτικός γνωρίζοντας τις ανάγκες και ιδιαιτερότητες κάθε μαθητή του μπορεί να επιλέγει, να αλλάζει και να διαμορφώνει κατάλληλα την δραστηριότητές του προσαρμόζοντας κάθε φορά τα στιλ μάθησης. Επιπλέον δεν είναι απαραίτητο κάθε φορά να επιλέγεται δραστηριότητα κατάλληλη για έναν τύπο νοημοσύνης αλλά ακόμα πιο αποτελεσματικό είναι ο συνδυασμός αυτών.

5.1.2.1 Ηλεκτρονικό περιβάλλον μάθησης ΕΔΙΑΜΜΕ και παιδαγωγικές προσεγγίσεις

Το ηλεκτρονικό περιβάλλον μάθησης του ΕΔΙΑΜΜΕ ,δρα συμπληρωματικά με το έντυπο υλικό. Οι κοινωνικόπολιτισμικές και μαθητοκεντρικές θεωρίες μάθησης βρίσκονται στην βάση του σχεδιασμού του λογισμικού. Γι' αυτό εντάσσεται στα λογισμικά επικοινωνίας έκφρασης και δημιουργικότητας. Ο μαθητής κατέχει ενεργό ρόλο, ασκεί κριτική και έχει τον έλεγχο για την πορεία και εξέλιξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Μπορεί να επιλέξει την γραμμική πορεία, δηλαδή να ακολουθεί σταδιακά την κάθε ενότητα, όμως μπορεί να επιλέξει να πλοηγήσει με βάση τους στόχους. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού, είναι εκείνος του αρωγού της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Βοηθάει τους μαθητές να ανακαλύψουν την γνώση εμπειρικά, επεμβαίνει όταν και όπου κριθεί απαραίτητο. Επιπλέον αναγνωρίζει τις ανάγκες και ιδιαιτερότητες των μαθητών του. Το πλούσιο υλικό, και η πληθώρα των επιλογών στην θεματολογία και τις δραστηριότητες δίνει ελευθερία κινήσεων στους μαθητές αλλά και στους εκπαιδευτικούς, ώστε να μπορούν να προσαρμόσουν την διδασκαλία στις εκάστοτε διαφορετικές ανάγκες. Το λογισμικό αποτελεί ένα εύχρηστο και ευχάριστο εργαλείο μάθησης για μαθητές και των τεσσάρων επιπέδων γλωσσομάθειας. Το περιεχόμενο είναι έτσι δομημένο που να παρέχει τις απαραίτητες και θεμελιώδεις γνώσεις για την κατάκτηση του πιστοποιητικού γλωσσομάθειας αλλά και περεταίρω υλικό για μεταγνώση δηλαδή δίνει το έναυσμα για κριτική σκέψη, και δια βίου μάθηση. Οι πολλών διαφορετικών τύπων δραστηριότητες, εκτός από το ενδιαφέρον των εκπαιδευόμενων, σχετίζονται και με τον τρόπο μάθησης του κάθε μαθητή. Η ποικιλία στην θεματολογία και στις δραστηριότητες καλύπτει το φάσμα των διαφορετικών χαρακτηριστικών της κοινότητας των μαθητών. Καθ' όλη τη διάρκεια της πλοήγησης ο μαθητής μέσω των εργαλείων του μαθησιακού περιβάλλοντος μπορεί να λάβει βοήθεια. Βοήθεια που μπορεί να σχετίζεται είτε με όλες τις γλωσσικές δεξιότητες.

5.1.3 Κοινότητες μάθησης εργαστηρίου ΕΔΙΑΜΜΕ

Οι «Κοινότητες Μάθησης» είναι ένα ηλεκτρονικό μαθησιακό περιβάλλον που αναπτύχθηκε από το ΕΔΙΑΜΜΕ του πανεπιστημίου Κρήτης στα πλαίσια εφαρμογής Ελληνόγλωσσης Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης στη Διασπορά.

Το μαθησιακό περιβάλλον απευθύνεται στα σχολεία της ελληνικής επικράτειας αλλά και στα σχολεία των κοινοτήτων στην διασπορά. Επιτρέπει την σύγχρονη και

ασύγχρονη επικοινωνία των εκπαιδευομένων και εκπαιδευτικών. Η επικοινωνία πραγματοποιείται είτε με γραπτό ή και προφορικό λόγο. Οι μαθητές σε συνεργασία ανταλλάζουν πληροφορίες, και εκτελούν εργασίες και δραστηριότητες με την βοήθεια του υποστηρικτικού υλικού του περιβάλλοντος εκμάθησης του ΕΔΙΑΜΜΕ.

Πιο συγκεκριμένα, για την πλοήγηση του ο χρήστης πρέπει να εισέλθει στο site χρησιμοποιώντας συγκεκριμένο browser είτε Mozilla Firefox είτε Chrome. Αφού εισέλθει στην σελίδα του ΕΔΙΑΜΜΕ θα πρέπει να επιλέξει την « ΠΥΛΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ» και από εκεί θα μεταφερθεί στην σελίδα όπου υπάρχουν δυο διαδρομές. Στην περίπτωση των κοινοτήτων μάθησης, ο μαθητής μπορεί να επιλέξει οποιαδήποτε διαδρομή και επίπεδο και να μεταφερθεί στις κοινότητες γιατί η ηλικία και το επίπεδο δεν διαδραματίζουν κάποιο ρόλο. Στις κοινότητες συμμετέχουν όλοι ανεξαρτήτως τέτοιων κριτηρίων. Κατά την είσοδο στην πλατφόρμα απαιτείται username και κωδικός πρόσβασης που παρέχονται από το ΕΔΙΑΜΜΕ. Πρόσβαση έχουν οι εκπαιδευτικοί των κοινοτήτων της διασποράς και των σχολείων της ελληνικής επικράτειας αλλά και οι μαθητές αντίστοιχα. Ανάλογα με το ρόλο του χρήστη (καθηγητής ή μαθητής) κατά την είσοδο εμφανίζονται διάφορες επιλογές.

MENΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΗ

Στην αρχική οθόνη των καθηγητών παρουσιάζονται τρεις επιλογές

1. « Για να πάρετε μέρος στις κοινότητες » : Σε αυτήν την περίπτωση ένας καθηγητής μπορεί να δηλώσει το ενδιαφέρον του για να συμμετάσχει το σχολείο του σε κάποια μελλοντική κοινότητα μάθησης. Στο φόρουμ ο εκπαιδευτικός έχει την δυνατότητα να αναρτήσει τα χαρακτηριστικά και λεπτομέρειες για το σχολείο του, τις δράσεις αλλά και λεπτομέρειες για τις δραστηριότητες και τις θεματικές ενότητες επιθυμεί να ασχοληθεί.
2. «Εάν συνεργάζεστε ήδη με μία τάξη» Αδελφοποιήσεις 2012 / Αδελφοποιήσεις 2012-2013: Η συγκεκριμένη επιλογή έχει πρόσβαση σε τρέχουσες αδελφοποιήσεις.
3. «Εάν θέλετε να δείτε αδελφοποιήσεις που έχουν ολοκληρωθεί» : Η επιλογή έχει πρόσβαση σε αδελφοποιήσεις που έχουν ήδη ολοκληρωθεί. Διατίθεται λίστα με τα ονόματα των εκπαιδευτικών που έχουν συμμετάσχει σε αυτές αλλά και τα σχολεία που εκπροσωπούν.

Κάθε αδελφοποίηση αποτελεί έναν ενεργό σύνδεσμο. Ο χρήστης- καθηγητής μπορεί να εισέλθει σε εκείνη την οποία ανήκει, όπου του παρουσιάζονται δύο ζώνες. Ακολουθώντας την πρώτη ζώνη «εσωτερικός χώρος εργασιών» προσφέρεται ένα μενού έξι επιλογών. Στην πρώτη επιλογή κοινότητες δασκάλων έχουν πρόσβασή μόνο οι καθηγητές των αδελφοποιήσεων και όχι οι μαθητές. Στόχος της κοινότητας δασκάλων είναι ο συντονισμός της αδελφοποίησης. Πραγματοποιούνται συζητήσεις, ανταλλάσσονται δεδομένα και πληροφορίες ώστε να οργανωθεί το υλικό και περιεχόμενο των αδελφοποιήσεων. Στην αμέσως επόμενη επιλογή «κοινότητες μαθητών». Στην συγκεκριμένη επιλογή έχουν πρόσβαση τόσο οι μαθητές όσο και οι υπεύθυνοι καθηγητές της αδελφοποίησης. Οι μαθητές μπορούν να επικοινωνούν με τους υπόλοιπους συμμετέχοντες ώστε να αλληλοεπιδρούν και να εκτελούν δραστηριότητες και εργασίες παρά την διαφορά στην ώρα. Επιπλέον με αυτόν τον τρόπο οι μαθητές μπορούν να ενημερώνονται για την εξέλιξη των εργασιών τους και παράλληλα να απαντώνται τυχόν απορίες από τους υπευθύνους τους. Η επιλογή «συνεργάζομαι» παρέχει στους μαθητές την δυνατότητα να επικοινωνούν με τους δασκάλους τους και να συνάπτουν διάλογο κατά την διάρκεια των εργασιών. Επιπλέον σε αυτή την επιλογή βρίσκουν links για τα google docs με σκοπό να εργαστούν σε συνεργασία με τα υπόλοιπα μέλη της αδελφοποίησης. Στην επιλογή «δημοσιεύω τις εργασίες μου» αναρτώνται οι εργασίες στη τελική τους μορφή. Στις «οδηγίες» περιλαμβάνονται οι κατευθύνσεις και οι συμβουλές των εκπαιδευτικών. Στην έκτη επιλογή τηλεδιάσκεψη, βρίσκεται ο χώρος όπου μπορούν να πραγματοποιηθούν ζωντανές τηλεδιασκέψεις. Σε κάθε μια από αυτές μπορούν να συνδεθούν έως και δεκαπέντε άτομα. Για να πραγματοποιηθεί τηλεδιάσκεψη πρέπει να είναι συνδεδεμένος έστω ένας εκπαιδευτικός.

Η δεύτερη ζώνη περιλαμβάνει ένα οριζόντιο μενού δεκατριών επιλογών, οι οποίες είναι:

- Καλώς ορίσατε : Περιλαμβάνει ένα κείμενο καλωσορίσματος των κοινοτήτων.
- Ανακοινώσεις : Σε αυτήν την ενότητα η ομάδα του ΕΔΙΑΜΜΕ ενημερώνει για τις τρέχουσες αδελφοποιήσεις αλλά για την δημιουργία νέων.
- Ιδέες : Η ομάδα του ΕΔΙΑΜΜΕ αναρτά ιδέες για τις θεματικές και την εξέλιξη των κοινοτήτων μάθησης.

- **Εργαλεία :** Εδώ αναρτώνται τα εργαλεία που μπορούν αξιοποιηθούν από της κοινότητες.
- **Διδακτικό Υλικό :** Η συγκεκριμένη επιλογή περιλαμβάνει χρήσιμο διδακτικό υλικό αλλά συνδέσμους που μεταφέρουν τους χρήστες στη βάση δεδομένων του ΕΔΙΑΜΜΕ.
- **Διαγωνισμοί – Έπαινοι :** Οι χρήστες επιλέγοντας αυτήν την επιλογή μεταφέρονται στον χώρο όπου η ομάδα του ΕΔΙΑΜΜΕ αναρτά τυχόν διαγωνισμούς όπου μπορούν να συμμετάσχουν οι χρήστες. Παράλληλα εδώ αναρτώνται οι έπαινοι συμμετοχής στους διαγωνισμούς.
- **Ιστοσελίδες σχολείων :** Εδώ περιλαμβάνονται τα links των σχολείων που συμμετέχουν στις κοινότητες μάθησης.
- **Ολοκληρωμένες εργασίες:** Περιλαμβάνονται όλες οι ολοκληρωμένες εργασίες των κοινοτήτων.
- **Υποστήριξη:** Στον συγκεκριμένο σύνδεσμο παρέχεται τεχνική υποστήριξη στην κοινότητες μάθησης.
- **Δημοσίευση δραστηριοτήτων :** Στον συγκεκριμένο χώρο η ομάδα του ΕΔΙΑΜΜΕ και οι εκπαιδευτικοί πραγματοποιούν αναρτήσεις σχετικά με την εξέλιξη των εργασιών και των δραστηριοτήτων των κοινοτήτων.
- **Επικοινωνία:** Στον συγκεκριμένο χώρο αναρτώνται όλες οι χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με την επικοινωνία με τις κοινότητες.
- **Επιστροφή:** Η επιλογή αυτή μεταφέρει τους χρήστες στην αρχική σελίδα με τις ενεργείες αδελφοποιήσεις.
- **Έξοδος:** Σε αντίθεση με την επιστροφή , η επιλογή «έξοδος» μεταφέρει τους χρήστες στην εισαγωγική σελίδα της Πύλης Ηλεκτρονικής Μάθησης.

ΜΕΝΟΥ ΜΑΘΗΤΩΝ

Στην αρχική οθόνη των μαθητών παρουσιάζονται δύο επιλογές .

1. *«Εάν συνεργάζεστε ήδη με μία τάξη.
Αδελφοποιήσεις 2012 / Αδελφοποιήσεις 2012-2013»*
2. *«Εάν θέλετε να δείτε αδελφοποιήσεις που έχουν ολοκληρωθεί» :* Εδώ περιλαμβάνονται λίστες με τα ονόματα των δασκάλων που είναι υπεύθυνοι για κάθε σχολείο αδελφοποίησης. Ο μαθητής αναγνωρίζοντας τα ονόματα των καθηγητών μπορεί να εισέλθει στην κοινότητα που ανήκει. Αφού ο μαθητής εισέλθει στην κοινότητα του εμφανίζονται δυο ζώνες.

Η πρώτη ζώνη « εσωτερικός εργασιακός χώρος συγκεκριμένης αδελφοποίησης» περιλαμβάνει έξι διαφορετικές επιλογές και αποτελεί τον χώρο των μαθητών της κοινότητας. Η πρώτη από τις επιλογές, η «Κοινότητα των μαθητών» αποτελεί το χώρο όπου οι μαθητές αλληλοεπιδρούν, συνάπτουν διάλογο ανταλλάζοντας απόψεις. Επίσης παρακολουθούν την εξέλιξη των εργασιών και δραστηριοτήτων και λαμβάνουν ανατροφοδότηση από τους συμμαθητές και καθηγητές τους. Δικαίωμα εισόδου στο χώρο, έχουν τόσο οι μαθητές όσο και οι δάσκαλοι της κοινότητας. Η αμέσως επόμενη επιλογή είναι το «Συνεργάζομαι» όπου μαθητές και δάσκαλοι συνεργάζονται , επίσης εδώ αναρτώνται και τα links για τα google docs όπου οι μαθητές δουλεύουν από κοινού. Οι επόμενες τρεις επιλογές «Δημοσιεύω τις εργασίες μου», «Οδηγίες» και «Τηλεδιάσκεψη» παραπέμπουν στον ίδιο χώρο και λειτουργούν όπως και στο μενού των καθηγητών.

Η δεύτερη ζώνη περιλαμβάνει δεκατρείς επιλογές :

- Καλωσορίσατε : Περιλαμβάνει ένα κείμενο καλωσορίσματος για τα μέλη της κοινότητας.
- Ανακοινώσεις : Η ομάδα του ΕΔΙΑΜΜΕ αναρτά όλες τις ανακοινώσεις σχετικά με τις τρέχουσες κοινότητες αλλά την δημιουργία νέων.
- Σημειωματάριο: Ο κάθε μαθητής έχει την δυνατότητα να κρατά τις δικές του σημειώσεις.
- Ηλεκτρονικό περιοδικό: Σε αυτό το περιβάλλον προσφέρεται η δυνατότητα στους μαθητές, να αναρτούν σε μορφή ηλεκτρονικού περιοδικού τις ολοκληρωμένες εργασίες των κοινοτήτων.
- Βοηθήματα: Η επιλογή αυτή μεταφέρει τους μαθητές σε περιβάλλον όπου εντοπίζουν βοηθητικό υλικό.
- Παιχνίδια: Παρέχεται ένα μενού με προτεινόμενα παιχνίδια και τις περιγραφές αυτών. Οι μαθητές μπορούν να βρουν εδώ τους συνδέσμους που παραπέμπουν αμέσως σε αυτά.
- Επικοινωνώ: Η επιλογή αυτή μεταφέρει του μαθητές στον χώρο όπου μέσω γραπτών μηνυμάτων οι μαθητές μπορούν να συνομιλούν με τα υπόλοιπα εγγεγραμμένα μέλη της κοινότητας.
- Επιστροφή: Πατώντας την επιλογή αυτή, οι μαθητές μεταφέρονται στην σελίδα με τις τρέχουσες αδελφοποιήσεις.

- Έξοδος: Επιλέγοντας το συγκεκριμένο κουμπί οι μαθητές μεταφέρονται στην αρχική σελίδα της Πύλης Ηλεκτρονικής Μάθησης.

ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΜΑΘΗΣΗΣ

Οι χώροι των κοινοτήτων μάθησης περιέχουν χώρους συζητήσεων (φόρουμ) αλλά και όλες τις απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με τις κοινότητες. Απαραίτητη προϋπόθεση αλλά και σκοπός των κοινοτήτων είναι η ενεργός συμμετοχή των εκπαιδευτικών και μαθητών. Καθώς τα μέλη εισέρχονται στο χώρο έρχονται σε επαφή με μία λίστα με τις ενεργές συζητήσεις στις οποίες μπορούν να συμμετάσχουν. Σε κάθε συζήτηση παρουσιάζεται το θέμα της αλλά και το όνομα και η φωτογραφία του μέλους που την δημιούργησε. Ο μαθητής αφού εισέλθει στην συζήτηση έχει την δυνατότητα να δει και να διαβάσει όλα τα προηγούμενα μηνύματα τα οποία έχουν σταλεί. Τα μηνύματα εμφανίζονται με σειρά από το πιο πρόσφατο στα παλαιότερα. Επίσης ο κάθε μαθητής μπορεί να επιλέξει ανάμεσα σε τέσσερις διαφορετικού είδους προβολές των μηνυμάτων.

- I. Εμφάνιση απαντήσεων οριζοντίως, με την παλαιότερη πρώτη
- II. Εμφάνιση απαντήσεων οριζοντίως, με την πιο πρόσφατη πρώτη

Εμφάνιση απαντήσεων σε νηματική μορφή

- III. Εμφάνιση απαντήσεων σε φωλιασμένη μορφή

Ο κάθε μαθητής μπορεί να εισέλθει σε ένα χώρο συζητήσεων ή και να δημιουργήσει μια νέα. Επιπλέον δύναται να επισυνάψει αρχεία ήχου, ή και εικόνας. Περιορισμός υπάρχει ως προς την επεξεργασία των μηνυμάτων που έχουν ήδη σταλεί. Η διάρκεια δυνατής επεξεργασίας μιας ανάρτησης είναι διαθέσιμη μόνο για 60 λεπτά αφότου σταλεί το μήνυμα ενώ ο καθένας έχει δυνατότητα επεξεργασίας μόνο της δικής του ανάρτησης και όχι κάποιου άλλου. Η συμμετοχή ενός μαθητή σε μια συζήτηση στο περιβάλλον των κοινοτήτων μάθησης προϋποθέτει όπως προαναφέρθηκε την ενεργό συμμετοχή του. Προϋποθέτει χρόνο και διάθεση για αλληλεπίδραση με τα υπόλοιπα με τα υπόλοιπα μέλη της συζήτησης. Ο ρόλος των μαθητών είναι το ίδιο σημαντικός με εκείνον ενός δασκάλου. Το φόρουμ των συζητήσεων παρέχει ένα πλήθος εργαλείων για την επεξεργασία κειμένων, και μηχανισμούς με τους οποίους τα μέλη καλούνται να εξοικειωθούν ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν στις ανάγκες και το ύφος των

συζητήσεων. Οι καθηγητές από την πλευρά τους, εκτός από τα στοιχεία που προαναφέρθηκαν για τους μαθητές και ισχύουν και για τους ίδιους πρέπει να αναρωτηθούν για ποιόν λόγο δημιουργούν μια συζήτηση και θίγουν ένα θέμα. Ο κάθε δάσκαλος πρέπει να καθορίσει τον ρόλο του, τα στοιχεία που θα αξιοποιήσει αλλά και τον στόχο της συζήτησης, όπως και σε μία δια ζώσης διδασκαλία. Αν θα ακολουθήσει τον παραδοσιακό τρόπο ή αν θα αποτελέσει τον αρωγό της εκπαιδευτικής διαδικασίας και θα δώσει πρωταρχικό ρόλο στην ενεργό συμμετοχή των μαθητών του. Ο δάσκαλος, κατευθύνει, ελέγχει την ροή της συζήτησης, λύνει απορίες και βοηθάει στην διαμόρφωση των ιδεών των μαθητών. Τέλος πρέπει να είναι σε εγρήγορση ώστε μια συνομιλία να μην καταστεί ανενεργή, δίνοντας έναυσμα για διάλογο και συμμετοχή όλων των μελών (Σπαντιδάκης & Βαρσαμίδου, 2014).

5.1.3.1 Κοινότητες μάθησης εργαστηρίου ΕΔΙΑΜΜΕ και παιδαγωγικές προσεγγίσεις

Το περιβάλλον των κοινοτήτων μάθησης αποτελεί έναν χώρο ανταλλαγής ιδεών, αντιλήψεων και στοιχείων πολιτισμού. Εντάσσεται στην τρίτη κατηγορία λογισμικών που προωθούν την επικοινωνία, ελευθερία έκφρασης και δημιουργικότητας. Παρέχει την δυνατότητα επικοινωνίας μαθητών από όλες τις κοινότητες ελληνισμού στην διασπορά. Οι μαθητές που φοιτούν στα σχολεία της ομογένειας έχουν την δυνατότητα να επικοινωνήσουν με μαθητές ελληνικών σχολείων εξασκώντας τον προφορικό αλλά γραπτό λόγο και αναπτύσσοντας τις γλωσσικές δεξιότητες. Κατά τον διάλογο τους με Έλληνες μαθητές, έρχονται σε άμεση επαφή τις κοινωνικές και πολιτισμικές συνθήκες που επικρατούν στον ελλαδικό χώρο. Ένα από τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα των κοινοτήτων μάθησης είναι η ανταλλαγή στοιχείων πολιτισμού και γλώσσας. Όπως αναφέρεται και στον ορισμό της διγλωσσίας που διατυπώνουν οι Brutt- Griffer & Varghese, η διγλωσσία αποτελεί έναν ενδιάμεσο των δυο γλωσσών χώρο όπου συναντιούνται τόσο οι γλώσσες, όσο και οι πολιτισμοί και οι διαφορετικές κουλτούρες. Τα δίγλωσσα άτομα δεν είναι συνδυασμός των δυο γλωσσών αλλά αναπτύσσονται ανεξάρτητα, διαμορφώνοντας τα δικά του ιδιαίτερα χαρακτηριστικά.

Το περιβάλλον των κοινοτήτων μάθησης είναι διαμορφωμένο με βάση την επικοινωνιακή προσέγγιση. Οι μαθητές επικεντρώνονται στο να επικοινωνήσουν μεταξύ τους χρησιμοποιώντας διάφορους κώδικες με σκοπό να ανταλλάξουν μηνύματα. Χρησιμοποιώντας το γραπτό αλλά και το προφορικό λόγο, χρησιμοποιούν στοιχεία και από τις δύο γλώσσες (ελληνική και γλώσσα μαθητών από σχολεία στην

διασπορά). Στην βάση σχεδιασμού του λογισμικού, βρίσκονται κοινωνικοπολιτισμικές θεωρίες μάθησης, σύγχρονοι τρόποι διδασκαλίας που εντάσσουν στην εκπαιδευτική διαδικασία την ανακάλυψη της γνώσης μέσω του παιχνιδιού, της συνεργασίας και συνεχούς αλληλεπίδρασης. Παρέχεται στα μέλη της κοινότητας πληθώρα εκπαιδευτικού υλικού, παιχνιδιών, και διαφορετικού τύπου δραστηριότητες που συνδυάζονται με τους διαφορετικούς τύπους νοημοσύνης του ατόμου. Πρόκειται για ένα λογισμικό έκφρασης, επικοινωνίας και δημιουργικότητας. Ο μαθητής έχει πλήρη ελευθερία κινήσεων και επιλογών, δραστηριοποιείται σε αυθεντικές καταστάσεις και ζητήματα άμεσα συνδεδεμένα με την καθημερινότητα του. Ο ρόλος του καθηγητή είναι εκείνος του αρωγού της εκπαιδευτικής διαδικασίας, επεμβαίνει για να βοηθήσει στην προσαρμογή του λογισμικού με βάση τις ανάγκες των μαθητών του αλλά και για να προετοιμάσει το υλικό που θα αξιοποιηθεί για την επίλυση των δραστηριοτήτων. Ο δάσκαλοι – υπεύθυνοι των κοινοτήτων βρίσκονται σε συνεχή επικοινωνία με τους εκπαιδευόμενους επιλύοντας απορίες μέσω των φόρουμ και των συζητήσεων που δημιουργούν αλλά και των τηλεδιασκέψεων όπου παρά την διαφορά της ώρας μπορούν να συνομιλούν όλα τα μέλη σε πραγματικό χρόνο. Τέτοιου ανοιχτού τύπου λογισμικά μπορούν να συμβάλλουν στην διδασκαλία των ελληνικής γλώσσας, μέσα από σύγχρονους τρόπους εκμάθησης.

6. ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Υπάρχει μια πληθώρα εκπαιδευτικών λογισμικών τα οποία μπορεί να χρησιμοποιήσει ο κάθε εκπαιδευτικός για να διευκολύνει και να εμπλουτίσει την διδασκαλία του. Η κατηγοριοποίηση τους εξαρτάται από πολλούς και διαφορετικούς παράγοντες γι' αυτό ποικίλει ανάλογα με τα κριτήρια που λαμβάνονται κάθε φορά υπόψη, για το διαχωρισμό τους.

Ο σχεδιασμός των εκπαιδευτικών λογισμικών αποτελεί τα βασικά κριτήρια για τον διαχωρισμό τους. Τα εκπαιδευτικά λογισμικά, όντας σχεδιασμένα για να ενσωματωθούν στην εκπαιδευτική πράξη και να αποτελέσουν αρωγό στην επίτευξη του κάθε μαθησιακού, αξιολογούνται σύμφωνα με συγκεκριμένες παραμέτρους. Τόσο ο ρόλος που κατέχει κατά την πλοήγηση ο μαθητής, όσο και ο δάσκαλος διαδραματίζουν πρωταρχικό ρόλο (Δημητριάδης, 2015). Οι δυνατότητες που προσφέρει το λογισμικό στους χρήστες όσον αφορά την ευελιξία κινήσεων, τη πληθώρα και ποικιλία στο περιεχόμενο και τη θεματολογία αποτελούν στοιχεία που βοηθούν την αξιολόγηση.

Όπως σε μια διαζώσης διδασκαλία έτσι και σε ένα εκπαιδευτικό λογισμικό, οι στόχοι, η μεθοδολογία και η θεωρία μάθησης πρέπει να διακρίνονται καθ' όλη τη διάρκεια της πλοήγησης. Οι διάφορες παράμετροι είναι εκείνες που καθορίζουν με τρόπο συνδέεται κάθε φορά ένα λογισμικό με την εκάστοτε θεωρία μάθησης ή και με τον συνδυασμό περισσότερων από μια. Κατά την ανάλυση των λογισμικών προέκυψε ένας πίνακας κατηγοριοποίησης των εκπαιδευτικών λογισμικών, βάση των θεωριών μάθησης. Τα εκπαιδευτικά λογισμικά χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες.

- I. *Λογισμικά καθοδηγούμενης διδασκαλίας , πρακτικής και εξάσκησης*: Είναι σχεδιασμένα και δομημένα σύμφωνα με τα συμπεριφοριστικά πρότυπα ενώ τις περισσότερες φορές βασίζονται στην θεωρία επεξεργασίας των πληροφοριών. Πρόκειται για κλειστού τύπου εκπαιδευτικά λογισμικά, τα οποία αντικαθιστούν τον ρόλο του δασκάλου σε μία παραδοσιακού τύπου διδασκαλία. Το υλικό και οι γνώσεις που προσφέρουν στον εκπαιδευόμενο είναι προκαθορισμένα και δεν μπορούν να τροποποιηθούν με παρέμβαση του μαθητή ή του δασκάλου. Ενσωματώνονται στην εκπαιδευτική διαδικασία κυρίως για εξάσκηση και πρακτική των γνώσεων που κατέχει ήδη ο μαθητής , ενώ το επίπεδο των γνωστικών δεξιοτήτων που απαιτείται κυμαίνεται από χαμηλό έως μέτριο.

- II. *Λογισμικά που εννοούν την ανακάλυψη και διερεύνηση:* Τέτοιου είδους λογισμικά βασίζονται σε γνωστικές θεωρίες μάθησης και στόχο έχουν την παραγωγή γνώσης και την παραγωγή υψηλού επιπέδου γνωστικών δεξιοτήτων. Πρόκειται για ανοικτού τύπου λογισμικά των οποίων το περιεχόμενο και υλικό μπορεί να τροποποιησει ο εκπαιδευόμενος κατά τη χρήση. Είναι ένα γνωστικό εργαλείο στο οποίο ο μαθητής διαδραματίζει ενεργό ρόλο.
- III. *Λογισμικά έκφρασης , επικοινωνίας και δημιουργικότητας :* Επηρεασμένα από τις κοινωνικοπολιτισμικές θεωρίες μάθησης, τα συγκεκριμένα λογισμικά στοχεύουν στην οικοδόμηση των γνώσεων και την καλλιέργεια κριτικής γνώσεις. Δίνουν την δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς να προσαρμόσουν το περιεχόμενο και το υλικό σε αυθεντικές καταστάσεις που βιώνουν οι μαθητές. Στην συγκεκριμένη κατηγορία ανήκουν ανοικτού τύπου λογισμικά που καλλιεργούν την κατάκτηση συνδυασμού γνωστικών δεξιοτήτων και προωθούν τη γλωσσική επικοινωνία.

Είδος λογισμικού	Λογισμικά καθοδηγούμενης διδασκαλίας, πρακτικής και εξάσκησης	Λογισμικά που ευνοούν την ανακάλυψη και τη διερεύνηση	Λογισμικά έκφρασης, Επικοινωνίας και δημιουργικότητας
Θεωρία μάθησης	Επηρεασμένα και δομημένα με βάση το συμπεριφοριστικό πρότυπο. Γραμμικού τύπου πλοήγηση .	Επηρεασμένο και δομημένο με βάση τις γνωστικές θεωρίες μάθησης .	Επηρεασμένο και δομημένο με βάση τις κοινωνικοπολιτισμικές θεωρίες μάθησης και τον εποικοδομισμό.
Ρόλος εκπαιδευτικού	Λογισμικό αντικαθιστά τον ρόλο του δασκάλου. Παραδοσιακού τύπου διδασκαλία. Προώθηση συγκεκριμένων γνώσεων.	Τροποποιεί και διαμορφώνει το υλικό με βάση τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών. Ελευθερία κινήσεων στην πλοήγηση.	Συνεργάτης μαθητή, καθοδηγεί και προσαρμόζει το λογισμικό στις ιδιαιτερότητες των μαθητών. Η χρήση του απαιτεί σωστή προετοιμασία.
Ρόλος μαθητή	Παθητικός δέκτης προκαθορισμένων γνώσεων.	Αλληλεπίδραση με το λογισμικό , αυτοαξιολόγηση και καλλιέργεια γνωστικών δεξιοτήτων υψηλού επιπέδου.	Αλληλεπίδραση με λογισμικό . Ενεργός ρόλος μαθητή. Επίλυση αυθεντικών καταστάσεων , επηρεασμένων από την κοινωνία και την καθημερινότητα των μαθητών.

Πίνακας 6.1 Κατηγοριοποίηση εκπαιδευτικών λογισμικών

Επιπλέον, όπως προαναφέρθηκε οι συνθήκες που επικρατούν σε κάθε κοινότητα ομογενών είναι διαφορετικές γι' αυτό και για την αξιολόγηση και κατηγοριοποίηση των εκπαιδευτικών λογισμικών που χρησιμοποιούνται στην διδασκαλία της ελληνικής στην διασπορά, καίριας σημασίας θεωρούνται και άλλα κριτήρια ατομικά και κοινωνικά. Η ηλικία, το φύλο, τα κίνητρα, το περιβάλλον και οι συνθήκες όπου διδάσκεται η γλώσσα επηρεάζουν σημαντικά την λειτουργία και την αποτελεσματικότητα ενός εκπαιδευτικού λογισμικού και πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την ανάλυση και περιγραφή ενός εκπαιδευτικού λογισμικού.

Ο πληθυσμός των Ελλήνων που μένουν στις διάφορες χώρες του εξωτερικού είναι πολύ μεγάλος. Οι Έλληνες σε όποιο σημείο του πλανήτη κι αν βρίσκονται παρουσιάζουν έντονα το ενδιαφέρον τους να μάθουν και να γνωρίσουν την ελληνική γλώσσα, ιστορία και πολιτισμό. Η επιθυμία τους αυτή συνδέεται άμεσα με την ανάγκη τους να παραμείνουν συνδεδεμένοι με την πατρίδα τους, ενισχύοντας την ελληνική τους ταυτότητα. Το ζήτημα της διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας στη διασπορά έχει απασχολήσει το ελληνικό κράτος και τις κοινότητες της ομογένειας. Το ελληνικό κράτος προσπαθώντας να βοηθήσει στην μετάδοση του ελληνικού πνεύματος, εκτός της εκπαίδευσης και κατάρτισης διδακτικού προσωπικού, αποστέλλει διδακτικό υλικό στο εξωτερικό.

Παρά το έντονο ενδιαφέρον όμως του ελληνικού κράτους και παρά την εξέλιξη της τεχνολογίας στις μέρες μας, τα λογισμικά εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας που χρησιμοποιούνται επίσημα για την διδασκαλία της γλώσσας είναι ελάχιστα. Στην πλειοψηφία όσων αναλύθηκαν στην παρούσα εργασία είναι σχεδιασμένα με βάση γνωστικές και κοινωνικό πολιτισμικές θεωρίες μάθησης. Τέτοιου είδους λογισμικά είναι κυρίως όσα έχουν σχεδιαστεί και χρησιμοποιηθεί τα τελευταία δέκα χρόνια. Παλαιότερα λογισμικά, αν και παρέχουν χρήσιμες και στοιχειώδεις γνώσεις είναι έτσι σχεδιασμένα που δεν προσφέρουν την απαραίτητη ελευθερία κινήσεων ώστε να αλληλοεπιδρούν με το χρήστη, και να προσαρμόζονται στις ιδιαιτερότητες της κάθε κοινότητας, παραπέμποντας έτσι σε παραδοσιακούς τρόπους διδασκαλίας.

Στις μέρες μας όπου η επικοινωνία και η παροχή πληροφοριών πραγματοποιείται ως επί το πλείστον μέσω των προϊόντων της τεχνολογίας και του διαδικτύου καθίσταται αναγκαίο η διαδικασία μάθησης να συμβαδίζει με τα δεδομένα της εποχής. Τα προϊόντα τεχνολογίας που χρησιμοποιούνται στην εκπαιδευτική διαδικασία πρέπει να είναι σύγχρονα και να ταιριάζουν με τις μεθόδους διδασκαλίας του εκάστοτε

εκπαιδευτικού. Η Χρήση εφαρμογών και λογισμικών για την εκμάθηση των ελληνικών στους Έλληνες της διασποράς είναι περιορισμένη. Ο σχεδιασμός και η αξιοποίηση τέτοιου είδους λογισμικών θα μπορούσε να αποτελέσει ίσως έναν από τους πιο αποτελεσματικούς τρόπους μετάδοσης της ελληνικής γλώσσας. Εφαρμογές χρησιμοποιούνται καθημερινά παγκοσμίως από όλους τους ανθρώπους για την εκτέλεση πολλών δραστηριοτήτων. Επίσης τα παιδιά χρησιμοποιούν εφαρμογές και λογισμικά είτε για ψυχαγωγικούς λόγους, μέσω διαφόρων παιχνιδιών είτε στο σχολείο. Η χρήση τεχνολογίας αποτελεί ένα από τα κοινά σημεία των ανθρώπων παγκοσμίως. Η διδασκαλία λοιπόν, των ελληνικών με τη χρήση λογισμικών θα μπορούσε να είναι αποτελεσματική καθώς συνδέεται άμεσα με την καθημερινότητα των παιδιών. Είναι αναγκαίο να δημιουργηθούν επιπλέον ευέλικτα λογισμικά εκμάθησης ελληνικής γλώσσας. Λογισμικά βασισμένα σε γνωστικές και κοινωνικό-πολιτισμικές θεωρίες μάθησης που θα ενισχύουν τους σύγχρονους τρόπους διδασκαλίας και θα μπορούν να προσαρμοστούν στον τρόπο διδασκαλίας του κάθε εκπαιδευτικού αλλά και στις ανάγκες και ιδιαιτερότητες του κάθε μαθητή. Τα λογισμικά που χρησιμοποιούνται στις κοινότητες τις ομογένειας χρήζει να είναι ευέλικτα ως προς τον σχεδιασμό τους ώστε να μπορούν να προσαρμοστούν στην ποικιλία των απαιτήσεων, και χαρακτηριστικών κάθε κοινότητας.

7. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Kalantzis M. & Cope B. (2013). *Νέα Μάθηση: Βασικές αρχές για την επιστήμη της εκπαίδευσης*. Αθήνα: Κριτική.

Αναστασιάδης Π. (2008). *Η τηλεδιάσκεψη στην υπηρεσία της Δια Βίου Μάθησης και της εξ αποστάσεως Εκπαίδευσης*. Αθήνα : Gutenberg.

Αναστασιάδης, Π., & Σπαντιδάκης, Ι. (2016). *Διαδικτυακά Περιβάλλοντα για τους μαθητές της Ελληνόγλωσσης Εκπαίδευσης στη Διασπορά: Βασικές αρχές σχεδιασμού*. Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, 7(3Α).

Δαμανάκης Μ. (Επιμέλεια) *Ελληνόγλωσση εκπαίδευση και ηλεκτρονική μάθηση στη διασπορά αποτελέσματα μιας εμπειρικής έρευνας ως προαπαιτούμενα για την ανάπτυξη ενός περιβάλλοντος ηλεκτρονικής μάθησης*.(2014) Τόμος Α.ΕΔΙΑΜΜΕ. Ρέθυμνο.

Δαμανάκης Μ.(2018). *Παιδαγωγικός λόγος και ετερότητα στις αρχές του 20ού αιώνα*. Αθήνα: Gutenberg.

Δαμανάκης Μ. (2007). *Ταυτότητες και εκπαίδευση στη διασπορά*. Αθήνα : Gutenberg.

Δαμανάκης Μ.(2005). *Η εκπαίδευση των παλιννοστώντων και αλλοδαπών μαθητών στην Ελλάδα*. Αθήνα : Gutenberg.

Δημητριάδης Ν.(2015) .*Θεωρίες Μάθησης και Εκπαιδευτικό Λογισμικό* . Αθήνα: ΣΕΑΒ.

Ιορδανίδου Α. & Σφυρόερα Μ.(2007). *Η επικοινωνιακή προσέγγιση του γλωσσικού μαθήματος*. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ, Παν/μιο Αθηνών.

Καρράς Κ.(2011).*Ο εκπαιδευτικός σε ένα κόσμο που αλλάζει*. Αθήνα: Gutenberg.

Μακράκης Β.(2000). *Υπερμέσα στην εκπαίδευση. Μία κοινωνικό εποικοδομιστική προσέγγιση*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Μήτσης Ν.(2004) . *Διδακτική του γλωσσικού μαθήματος. Από τη Γλωσσική θεωρία στη Διδακτική Πράξη*. Αθήνα : Εκδόσεις Gutenberg.

Μπέλλα, Σ.(2007). *Η Δεύτερη Γλώσσα: Κατάκτηση και Διδασκαλία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Ράπτης Α. & Ράπτη Α.(2014). *Μάθηση και διδασκαλία στην εποχή της πληροφορίας*. Αθήνα: Αριστοτέλης Ράπτης.

Σκούρτου, Ε., & Κούρτη-Καζούλλη, Β.(2015). *Διγλωσσία και διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας*. Αθήνα: ΣΕΑΒ.

Σκούρτου, Ε., Κούρτη-Καζούλλη, Β., Σελλά-Μάζη, Ε., Χατζηδάκη, Α., Ανδρούσου, Α., Ρεβυθιάδου, Α., Τσοκαλίδου, Π.(2016). *Διγλωσσία & Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης Γλώσσας*. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.

Σπαντιδάκης Ι. & Βασαρμίδου Δ.(2014). *Οδηγός διαφοροποιημένης διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης /ξένης γλώσσας και στοιχείων ιστορίας και πολιτισμού. Τόμος Γ. ΕΔΙΑΜΜΕ*. Ρέθυμνο.

Σπαντιδάκης Ι. (2010). *Κοινωνιο-γνωσιακά πολυμεσικά περιβάλλοντα μάθησης παραγωγής γραπτού λόγου*. Αθήνα : Gutenberg.

Τζακώστα Μ.(2015). *Γλωσσική εκμάθηση και διδασκαλία σε πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα*. Αθήνα: Gutenberg.

Τσοκαλίδου Ρ. & Παπαρούση Μ.(2005). *Θέματα ταυτότητας στην ελληνική διασπορά: Γλώσσα και λογοτεχνία*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Χατζηδάκη Α.(2016). *Η ελληνική γλώσσα ως δεύτερη και ως ξένη στη διασπορά— Εκπαιδευτικές δράσεις και νέα δεδομένα*.

Χατζηδάκη Α. , Σπαντιδάκης Ι. , Αναστασιάδης Π.(Επιμέλεια).(2014) *Ελληνόγλωσση εκπαίδευση και ηλεκτρονική μάθηση στη διασπορά. Σχεδιασμός και ανάπτυξη ενός διαδικτυακού μαθησιακού περιβάλλοντος*. Τόμος Β. ΕΔΙΑΜΜΕ .Ρέθυμνο.

Συλλογικό έργο. *Η ελληνική γλώσσα ως δεύτερη/ξένη : Έρευνα, διδασκαλία, εκμάθηση*: Πρακτικά διεθνούς συνεδρίου.(Μάιος 2006).Επιμέλεια: Κωνσταντίνος Δ. Ντίνας, Άννα Χατζηπαναγιωτίδη ·εισήγηση Μιχάλης Δαμανάκης, David Holton, Μ. Αγαθαγγελίδου, Ν. Αμβράζης, Ε. Παναγοπούλου, Π. Ανδρέου, Θ. Αντωνιάδης, Ζ. Βαζούρα, Α. Βακάλη, Ν. Δασκαλάκη, Γ. Βαρθαλίτης, Σ. Καμαρούδης, Γ. Γαβριηλίδου, Α. Γκαϊνταρτζή, Ρούλα Τσοκαλίδου, Ε. Γρίβα, Ε.Τσακιρίδου , Α. Γελαδάρη, Σ. Γρόσδος, Ε. Γώτη, Κ. Δημητριάδου, Θ. Διαλεκτόπουλος, Α. Ευθυμίου, Μ. Μητσιάκη, Δ. Ζύμωφ, Ε. Ιγγλέση, Γ. Μπουνόβας, Ε. Καλεράντε, Χ. Ζάχου, Α. Μαλέτσκος, Α. Καπραβέλου, Μ. Καρακολτσίδου, Α. Καραφύλλης, Π. Καρακατσάνης, Ε. Κανακίδου · κείμενα Συλλογικό έργο.Θεσσαλονίκη: University Studio Press, 2007.

ΔΙΚΤΥΟΓΡΑΦΙΑ

Ιστοσελίδα Ινστιτούτου Επεξεργασίας του Λόγου :

<http://www.ilsp.gr/>

Πύλη Ηλεκτρονικής Μάθησης

<http://elearning.edc.uoc.gr/>